

HİKAYE

SON DİLEK

Jffet Oral

SON DİLEK

İffet Oral

İffet Oral

1958 Yılında Sinop'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sinop'ta, yüksek öğrenimini Samsun'da tamamladıktan sonra 1982 yılında göreve başladı. Anadolu'nun değişik illerinde, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı.

Milli Eğitim Bakanlığınca Vilnius Üniversitesi Türkoloji Kürsüsü'nün kuruluşunda görevlendirilerek üç yıl Litvanya'da hizmet verdi. Emekli olduktan sonra özel eğitim kurumlarında çalışmaya başladı. Halen özel bir eğitim kuruluşunda görev yapmaktadır.

Hikâye ve deneme çalışmaları Dergâh, Yağmur ve Ay Vakti dergilerinde yayımlanmıştır. E-dergi Edebistan'da hikâyeleri yayımlanmaktadır.

İngilizce ve Rusça konuşabilmekte olan yazarın yurt dışı çalışmaları ve dile olan ilgisinden dolayı Türkçenin şivelerine de yakınlığı vardır.

SON DİLEK

İffet Oral

SON DİLEK

Copyright © Sütun Yayınları, 2009

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN

978-975-9089-67-2

Yayın Numarası

61

Basım Yeri ve Yılı

Seda Ozalıt Kısıklı Cd. No: 49

Altunizade/İSTANBUL

Tel: (0216) 651 13 73

Şubat 2009

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Sütun Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sutun yayinlari.com

İçindekiler

- 7 Amcan gitti
- 13 Son dilek
- 25 Bast-ı zaman
- 29 Bugün bayram
- 33 Dağlı
- 43 Harika ikili
- 49 İrena Hanım
- 55 Kalaycılar
- 63 Kara umut
- 71 Sevim
- 77 Kargalak
- 85 Siyah beyaz
- 91 Tecessüsün bedeli
- 99 Üç kafadar

Amcan gitti

A slında o değildi aradığım. Adı bile insanı ürküten bu bölümde, yarı aralık kapılardan odalara aceleci bakışlar fırlatarak dün yatırılan bir akrabamı arıyordum. Bazı odalar kapalı olduğundan başımı içeriye zorunlu fakat bir o kadar da isteksiz uzatıyor; yatanlarla göz göze gelmeden bakışlarımla odayı tarayıp çekiliyordum.

Altmış beş numaralı kapının aralığından da aynı hislerle başımı uzattım.

Bu sefer diğerlerinden farklı olarak odayı kapıya en yakın yataktan taramaya başladım. İlk yatakta, yatağı neredeyse tamamen kaplamış; endamlı mı endamlı bir kadın yatıyordu. Kıpırmızı yanaklarından fıskıran sıhhat, kolundan uzanan serum hortumuyla pek tezattı. Başındaki yazmanın ihtimamla işlenmiş iğne oyaları terden sıırıslıklam olmuştu. Alnı sanki sancısını hafifletmek için kasılmıştı. Diğer üç hastayla birlikte endamlı kadın da başını aralık kapıya çevirdi. Sancısı bir an mola verdi. Soran bakışlarla gülümsedi. Ben de geçmiş olsunla mukabele ettim.

Bitişik yatakta ağzını ve burnunu kaplayan oksijen maskesiyle nefes alma gayretindeki kadın; bir an gözlerini kapıya kaydırmak istediye de başaramadı. Vazgeçti. Gözleri biraz önceki açıkla, kapalı; görürle, görmez arası haline büründü.

Pencereye paralel yatağa bakmadan kapıyı yavaşça ka-

patacaktım ki bir parmakçık aralıktan puslu bir çift mavi uzandı. Kapıyı kapayamadım. Biraz önceki sağanağın ardından henüz yükselmiş bulutları andırıyordu gözleri. Kendine hayli büyük gelen yatağın içinde tüyleri dökülmüş ıslak kedi yavrusu kadar şefkate muhtaç ve dertoptu.

Sadece bakışlarıyla çağırırdı. Aralık kapıdan içeri süzülüp kapıyı olabildiğince sessiz kapadım. Yatağa yaklaşırken üzerindeki battaniye ve çarşaf yığnında kımıldanma oldu. Doğrulmaya çalışıyor fakat acemiliği, içinde bulunduğu ortama yabancılığını aşikâr ediyordu.

Hızlı bir hamleyle yatağın arkasını dikleştirerek yatağa oturmasını sağladım.

Ağır işiteceğini düşündüğümünden seslice: “Geçmiş olsun teyzeciğim!” dedim.

Birden sinek kovar gibi bir hareket yaptı ve: “Bağırmasana kızım kulağımın dibinde!” dedi.

Pembe çiçeklerle işlenmiş, pamuklu geceliğinin içinde el yapımı bez bebekten farksızdı. Ebruli bir gümüşle bezeli başını bana çevirdi. Onca kırıksıklığın arasından şaşkın, anlamaya çalışan ama olanlara bir türlü anlam veremeyen gözlerle bakıyordu. Bol gelen geceliğinin kolunu çekiştirdi. Eliyle yaklaşmamı işaret etti. Yaklaştım. Neredeyse fısıltıyla:

– Amcan gitti.

– Nereye gitti amca? diye sordum.

...

Eliyle, çok uzağa gidenleri anlatan bir işaret yaptı. Hali, sergilediği manzara her şeyi anlatıyordu. Aslında suale hacet yoktu. Benimkisi konuşmuş olmak için sorulmuş bir soruydu.

Bakışlarını ellerine kaydırıldı. Serum takmaktan yer yer mor halkacıklar oluşmuş damarlarını bir müddet seyretti. İlk kez görüyormuşçasına hayretle:

– Görür müsün nasıl olmuş elcağızım!

Elimle morartıları sıvazladım. Elleri ne kadar soğuk ve ısıtılmaya muhtaçtı. İki elimle, ellerini avuçlarımın arasına alıp hem morartıları gizlemek hem de ellerini ısıtmak istedim.

– Hemen geçer onlar, meraklanmayın, ama elleriniz üşümüştü.

– Geçer he mi? Doktor musun?

– Hayır öğretmenim.

– Eyî... Öğretmen de bilir her bi şeyi.

Ellerini ellerimden almak için en ufak bir harekette bulunmadan öylece durdu. Ellerimi seyretti. Yüzüğüme baktı.

– Beyin va mı? dedi. Cevap vermeme beklemeden:

– Bilyon mu amcan gitti, dedi.

Konuyu nasıl değiştireceğimi düşünürken minicik yüzünde yüzlerce kırışık dile geldi. Alt dudağı ağlamak üzere olan çocuklarıncı gibi belli belirsiz titredi. Bulutlanan gözleri doldu ve gözünün hemen altındaki kırışıklarda gölcükler oluştu. Kırışıklıklar gölcüklerin akmasına müsaade etmedi. Bebek saflığında ve derin bir iç çekti.

– Amcan gitti.

Bulamayacağımı bile bile söyleyecek bir şeyler aramaya başladım. O kendi kendine konuşur gibi devam etti:

– Amcan mezara, ben mezada...

Artık bir şeyler söylemeliydim. Ayakucunda gazete okuyan -teyzenin kızı olduğunu tahmin ettiğim- bayanı gösterek:

– Olur mu teyzeciğim, bak kızınız sizi ne kadar seviyor.

– Bilirim sever. O da astadır (hastadır), olurum ona sıkıntı, var kırk gün buraayız. Lazımdır gitmek evcağızıma.

– Doktorlar izin verince çıkarsınız. Siz bir an önce iyi olmaya bakın!

Tekrar yaklaşmamı işaret etti. Kupkuru, kemikten ibaret parmaklarıyla gözyaşlarını silmek istediye de ellerinin tit-

remesinden bir türlü başaramadı. Uzandım gözlerini sildim. Gözyaşları ellerinin aksine, insanın içini ısıtacak kadar sıcaktı.

Kızının kendisine bakmadığından emin olduğunda bana doğru eğildi:

– Dün gece amcan buraa geldi. Benden lacivert elbisesini istedi. Ama yoktur buraa, evde elbisesi.

Gazeteden başını kaldırmayan kızını işaret parmağıyla göstererek:

– İnanmıy bana: “Sen ayal görürsün” diy.

– Rüyanızda mı geldi amca?

– Ayır. Ruya değildir. Sen de inanmıydın bana, dedikten sonra azarlanmış, küskün, kırgın bir halde yüzünü çevirdi benden. Omuzlarına hafifçe dokunarak kendime çevirdim. Gayri ihtiyari teyze gibi konuşmaya başladığımın farkında değildim.

– Bak amca da sever sizi, ta nerelerden kalkmış gelmiş sizin için.

Onu güldüreceğinden adım gibi emin olduğum sözüme; gayet ciddi, bütün kırıksıklıklarını dümdüz ediveren bir tebesümle karşılık verdi. Yanakları pembeleşti. Yüzünü kaplayan gülümseme yayıldıkça gözleri nerdeyse birer çizgi haline geldi.

– Kırçalı'nın en güzel kızıydım be. Su boyunda çaput yuğarken görmüş beni. Kızanlardan sordurmuş var mıdır sevdiği deye. On dört yaşına yeni girdiydim. Ne bilirim sevmek mevme. Bütün Kırçalı ahalisi döküldü düğüne. Hem bizim köyde hem onun köyünde oldu düğünümüz.

Demin ağlayan küskün teyze bir yerlere varmış, oralarda hem geziyor hem de anlatıyordu. Düğününden, sonra amcanın haşmetinden cevvalliğinden dem vurdu.

Gençken ne kadar çok çalıştıklarını, evlerini nasıl kurduklarını anlattı. Ayçiçeği tarlasının bir ucundan baktın mı

diğer ucunun görünmediğini, ayçiçeklerinin iriliğini ellerini açarak gösterdi. Çocuklarının doğumlarını hatırladı, ta o günlere uzanan derin bir iç geçirdi.

Türkiye'ye zorunlu dönüşlerini, burada her şeye sıfırdan başlamalarını bu hay huy'un arasında bir türlü okuma yazma öğrenmeye fırsat bulamadığını, bildiği duaları artık hatırlayamadığını, çocuklarının hepsinin okuduğunu, Türkiye'nin de vatanları olduğunu ama Kırcalı'yi kırk senedir hala rüyalarda gezdiklerini, Türk Devletinin kendilerine pek cömertlik yaptığını, sırtı tenesüre gelse bunu hatırından çıkarmayacağını anlattı anlattı.

Sesine sinmiş hasret, dinleyen birini bulmanın rehaveti, odaya da sirayet etmişti. Odadaki hasta ve refakatçiler pür dikkat bizi dinliyordu. Teyzenin kızı okumakta olduğu magazin sayfasını katladı, annesinin yanına dikildi.

– Anne anne, uçtun yine! Sonra bana dönüp gayet kibarlaşarak:

- Kusura bakmayın sizin de kafanızı şişirdi.
- O nasıl söz hanımefendi! Sohbet ediyoruz.

Teyze, kızının celallenmesini hiç de umursamayarak kaldığı yerden devam etti.

– Amcanın yanındaki sakallı dede; baktı çok ağlarım, öğretti bana.

- Neyi öğretti?
- Dua be, dua öğretmiştir.

Teyzenin kızı, konuşmanın iyice sarpa sardığını düşünererek:

- Anne sen dua bilmezsin uydurma!
- Kızını odada yok sayarak devam etti.
- Amcanın yanındaki beyaz sakallı dede bana öğretti.
- Neyi öğretti?

– Amcan gideli yedinci gün olmuş, ben pek ağlıyım. Baktım önde sakallı dede arkada amcan odaya girdiler. Am-

can gülerek dedeyi gösterdi. Dede: “Kızım bu kadar ağlamak olmaz. Kendini bitirme. Erkes yoluna devam ediyor. Kocan oradan terhis oldu, buraya geldi. Sana ediye yollamak düşer.” dedi. “Ne ediyesi” diye sordum. “Dua” dedi gülerek. Kocamın yüzü karardı, benim dua bilmediğimi biliy. “Ben dua bilmem.” dedim. O da: “Ya Allah Ya Muhammet; ya sabır ya selamet” de, dedi. Ben bilmem dedim ya; kolayından söyledi. Ben şimdi hep dedenin duasından ederim.

– Ne kadar güzel! Bundan sonra ben de söyleyeyim. Nasıldı?

Oturduğu yatakta cevvalce kıpırdandı. Gözlerini olabildiğince açarak doğru cevabı bilen öğrenci gibi: “Ya Allah ya Muhammet; ya sabır ya selamet.” derken onunla birlikte ben de katıldım kısa ve sevimli duamıza.

Sohbet uzamış uzadıkça koyulaşmış; ikimizi de kendine sardırmişti. Nerdeyse yarım saattir sohbet ediyorduk. Müna-sebetsiz bir ziyaretçinin bütün özelliklerine sahiptim. Fakat sohbetin tadı ağır basmıştı. Kural ihlali yapmıştık. Saati me göz attığımı görünce:

– Gidersin be! dedi. Cevaplayamadım. Tiyatronun finalde perdelerini kapaması gibi gözlerini kapadı. Sustu. Yılların minicik bıraktığı, hastalandığı bedenini yavaşça geri yasladi. Vedalaşmak için eğildim. Bir yanağını öptüm. Diğer yanağını da öpüp doğrulacaktım ki bir eliyle beni kucakladı. Kızını işaret ederek sadece benim duyacağım bir sesle:

– Süyle ona beni tutmasın bura böyle. Babası astaneyi bilmez, eve gelir; eve bulamaz beni. Süyle ona...

Son dilek

Hayat serüvenimiz onunla aynı mahallede, aynı sokakta başlamıştı. Annelerimizin hamileliğinin tamam olmasının ardından hıdrelleze hayata merhaba demişiz.

Ben ve diğer çocuklar sıradandık. Vakt-i saatinde emekleyen, yürüyen; konuşan, sağlıklı, afacan... Annesinin, babasının en akıllısı, en güzeli ve elbette bir tanesiydik.

O farklıydı. İki ayağının üzerinde durabilmek için yıllarca uğraştı. Çok geç ve zor yürüdü. Hiç haylaz bakışları olmadı, o hep derin ve mahzun bakardı. Konuşması da bizlerden çok farklıydı. Biz gerekli, gereksiz konuşurken o ancak anlayanlarla konuşurdu. Usta bir ebrucunun yumuşacık fırçasını ahenkle dolaştırıverdiği hissini veren gözleri, çizgi gibi çekik ve baygındı.

Zamanının çoğunu; bir türlü içeri girmek istemeyen; ağzının kenarından taşan pürtüklü ve şişkin dilini ağzına sığdırmaya ayırırdı. Olup bitenleri her daim şaşkınlıkla seyreder, yüzümüze çok ender bakardı.

Tombul parmakları vücuduna göre minicikti. Gözünün köşelerine sinsice yerleşmiş çapaklar müsaade ettiği ölçüde, birer bezelyeden ibaret çipil gözlerini hiç kırpmadan saatlerce etrafı seyrederdi.

İki elinin parmaklarını olanca gücüyle, geriye doğru gerdirir, kıvrılan parmaklarına, anlayamadığımız bir keyifle bı-

kıp usanmadan dakikalarca bakardı. Ben de onun bu halini seyredirdim.

Daha ikimiz de küçükken merakımı dizginleyemez, yanına çömelir, sorardım.

– Fahri, parmaklarında ne görüyorsun?

Adını duyunca bakışlarını bana çevirir, yakınlaşınca iyice yeşeren gözleriyle gözlerime uzun uzun bakardı. Yanına çömelmem öyle hoşuna giderdi ki keyifle yüklü; ne olduğunu anlayamadığım birtakım sesler çıkarır, mahcuplaşırdı. Pati-siyle yüzünü gizlemeye çalışan yavru kedi edasıyla gergin parmaklarını gözlerinin önüne perdeler, perdenin arkasından kadife bakışlar sunardı.

Tekrar parmak uçlarına döner; sırlarla bezeli âlemini -bir şeyler görme umudunu hiç yitirmeden- kaldığımız yerden seyre devam ederdik.

O da annesinin bir tanesiydi. Bizim sıradanlığımıza karşın annesi, Fahrinin -bize göre- eksiklerini kabullenmiş hatta böyle bir çocuğun kendine verilmiş olmasını bir ayrıcalık olarak görürdü.

Önce onu oyunlarımıza almayıp gizli, aşikâr her fırsatta itıştırerek çocukluğun sınırsız hınzırlığı hatta hainliği ile ondan üstün yanlarımızı -o anlamasa da- sergilemeye başladık. İçimizdeki minik benlik canavarları Fahri'yi adeta kobay gibi kullanıyordu.

Daha çok da evde ana-baba sopasına bağışıklık kazanmışlar, sevginin kırıntısını bile tadamamışlar, baskıya vücutlarının bir parçasıymışçasına uyum sağlamışlar; okul dönüşünü azgın bir sabırsızlıkla beklerdi. Baskı gören ezmenin, hakaret gören küfretmenin şiddet gören dayak atmanın ustası ve hastası oluyordu. Bu, çocuksu gözlemlerimin ilk tecrübesiydi.

O, önce bu yaptıklarımızı hiç ama hiç anlayamadı. Şaşırmadı da. Yatağında yıllardır aheste akan hüznü derecik,

insanın içine ılık ılık bakar olanları anlamak isterdi.

Biz ne kadar itiştirirsek itiştirelim o, mutluluk saçan haykırışlarla düştüğü yerden cevvalce kalkardı. Kendisiyle oynadığımızı veya şakalaştığımızı sanarak her seferinde artan bir coşkuyla oyun halkalarına girmeye çalışırdı. Çocuklar, çoğunu vurdulu kırdılı ucuz televizyon filmlerinden kopya çektikleri, artistik usullerle onu her defasında toza toprağa fırlatırlardı. Engel olamazdım, içime bir şeyler saplanırdı.

Bir zaman sonra tavırlarımıza karşı refleks geliştirerek oyunlarımıza katılmamaya başladı. Oyun alanımızın hemen yanındaki beton elektrik direğinin dibini kendine mekân seçti. Arkadaşlıkta ise birinci sırayı bizden aldı. Yerimize; yavrusuyla, yetişkiniyle mahallenin hatta öteki mahallenin köpeklerini koydu. Onlarla hemhal, yoldaş oldu.

Bize ise sadece parmaklarıyla gözlerine çektiği perdenin ardından mahzunluk, anlaşılmamanın küskünlüğü ile yüklü bakışlar kaldı.

Bize bakacağı zaman, adeta ayine dönüşen hareketlerine şaşar kalırdım. Gerdirdiği elini ağır ağır, gözünün hizasına kadar kaldırırdı. Bunu yaparken bakışları muhakkak yerde hatta yerin diplerinde seyrederdi. Ancak gözüne perdeyi çektikten sonra bakışlarını yine ağır çekimle bize çevirirdi. Hâlbuki biz, onu görececek gözlere sahip değildik, niçin bu kadar titizleniyordu ki...

Bizim; babalarımızın babalarının bile oynadığı kadar eski, sıradan, bilinen oyunlarımız vardı. Esir almaca, sek sek, kaydırak, dokuztaş, yakan top, aç kapıyı bezirgânbaşı, orta sıçanı, köşe kapmaca, körebe, ebecilik, saklambaç, istop, yılan, uzuneşek...

Onun oyunları ise hiç oynanmamış, bu yüzden hiç eskimemiş ve kimsenin bilmediği oyunlardı.

Ona dalaşmadığımız zamanlarda kucağında ve sırtındaki köpekleri incitmeden birer birer yere indirir, bakışları topra-

ğı eşleyerek sokağı arşınlamaya başlardı. Böyle zamanlarda dili iyice salınır, tortop olur her zaman mahzun gözleri birbirine alabildiğine yaklaşırdı.

Kıyıda köşedeki küçük çalı çırpı parçalarını sadece iki parmağıyla hayalindeki bahçeden çiçek toplarcasına ihtimamla alır, diğer elinin avucuna aynı ihtimamla yerleştirirdi. Topladıklarının aynı boyda aynı incelikte olması beni hayretler içinde bırakırdı. Dayanamaz onun oyununa katılır, ben de çalı çırpı toplamaya çalışırdım. Ama onun topladıklarının yanında benimkiler her zaman eciş bücüş kalırdı.

Yıllar yılları kovaladı birlikte başlayan hayat masalımız devam etti. Biz büyüdük, o da büyüdü. Biz okullara gittik. Okul dönüşlerinde o, hep köşesinde -elektrik direğinin dibinde bekledi bekledi... Biz evlendik, çalışmaya başladık. Şehirden ayrılanlarımız oldu. Ben de şehirden ayrılanlardandım. Onu artık sadece yazları görebiliyordum. Bu görüşlerden biri eşim ve çoluk çocukla sabaha karşı mahalleye girişlerimizden birinde gerçekleşti.

Gözlerime inanmadım. O, direğin dibindeydi. Kucağında ve çevresinde irili ufaklı köpekler, sırtını beton direğe vermiş, başı hafiften yana kaykılmış uyuyordu. Uyandırmaktan korkarak sessizce yanına çömeldim. Tıpkı otuz sene önce, çocukluğumuzdaki gibi Fahri'yle diz dizeydik.

Elinde yarısı yenmiş ekmeği, kucağında ekmekten nasiplemeye çalışan henüz birkaç aylık bir yavru köpek...

Fahri'nin yaşı sanki yıllardan birine takılmış kalmış da ilerlememişti. Çocukluk simasından çok az emare yakalamıştım. Seyrek sakallarına tek tük aklar yerleşmişti. Bu haliyle yaşlı bir çocuk ya da çocuksu bir yaşlı gibiydi.

Derin derin nefes alırken hafiften horluyordu. Bizim çoktandır tadını unuttuğumuz huzurlu ve keyifli bir uykunun tam ortalarındaydı.

Bir müddet seyrettim. Yırtık gömleğinden inip kalkan

göğsü görünüyordu. Parmakları çocukluğundakinden daha da tombullaşmıştı, çoktandır kesilmemiş tırnaklarının kimi kırıktı. Gayri ihtiyari parmaklarına usulca dokundum.

Gözlerini, başını kabuğundan uzatan kaplumbağa mahmurluğuyla kırıpştırdı. Çapakların birbirine yapıştırdığı kırpiklerini güçlkle araladı. Beni gördü. Tebessüm etmek istedi fakat dilini bir türlü içeri alamadığından yapamadı. Gerdirdiği elini, avucu bana dönük olarak kaldırdı, gözüne perdeledi. Parmaklarının arasından uyku mahmurluğuyla beni seyretmeye başladı.

Biz bakışarak hasret gidermeye çalışırken yavru köpek yediği ekmeği bitirmiş Fahri'nin yüzünü gözünü yalamaya başlamıştı.

İşte şimdi olan olmuştu. Bu sahneyi benden iyi kimse bilemezdi. Fahri köpeğin kendisini yalamasına hiç ama hiç dayanamazdı. -Anlamını hala çözemediğim bir sebeple-köpek onu yaladığında makaraları koyuverirdi. Yaslandığı yerden doğruldu, ensesinden kavradığı köpeği -en sevdiği oyuncağı gibi- göğsüne yaslayıp önce hafif, sonra gittikçe artan bir tonla gülmeye başladı. Gülmeler kahkahaya; kahkahalar haykırıya dönüştü. Çevresindeki köpekler ona havlayarak eşlik etmeye çalışıyordu. Birbirine zaten yakın olan gözleri iyice kaymış sakallarından akan salyalar çıplak göğsüne doğru inmeye başlamıştı. Oturduğu yerde hopluyor, nefesi bitene kadar gülüyordu. Aynı şevkle kâh yükselen kâh alçalan nidalarla gülmesini sürdürüyordu. Onun gücü bitmemiş ama ben daha fazla dayanamamış çömeldiğim yerde hıçkırıklarımı zapt etmeye çalışıyordum.

Bir zaman sonra sakinleşerek pili biten oyuncaklar gibi anlaşılmaz seslerle yerine oturdu. "Merhaba Fahri, nasılsın? Bak ben geldim." Biraz daha yaklaştım. Tokalaşmak için elimi uzattım. Fahri böyle zamanlarda yaptığı gibi asker selamıyla karşılık verdi. Ben de ona.

Sonra yüzünü beton direğe döndü, yanağını yapıştırdı. Gözlerini kapadı. Saçlarına tıpkı benimkiler gibi kırklı yaşların henüz acemi akları üşüşmüştü.

Eli hala selamda, kahkahası yüzünde eğretice asıldı. Sonra ter olmadığına emin olduğum iki damla yuvarlandı gözlerinden. Bu iki damla Fahri'de gözyaşı, bende birer kor oldu.

“Ah Fahri sana yaptıklarımız için senden nasıl özür dileyeyim bilmem ki. Sen de bu mahallenin çocuğuydun biz de. Niye akıl edemedik sana göre de okullar olabileceğini bizim gibi yaşamaya hakkın olabileceğini, bu koca dünyada sana bu elektrik direğinin dibinden gayrı yerler de olabileceğini neden düşünemedik. Sen orada köpeklerle muhabbette, ben burada sana yaptıklarımızla baş başa. Yaşamaksa ikimiz de yaşıyoruz.”

Bir de annesi vardı. Tıpkı oğlu gibi zaman zaman çizginin ötelinde gezinen.

Bizimkiler camdan cama, balkondan balkona, kapı önlerinde ya da pazar yolunda ne zaman fırsat bulsalar; anlaşılmaz bir iştiyakla; çocuk, ardından da koca dedikodusuna başlardı. Dedikodunun dayanılmaz büyüüne kapıldıklarından ocakta yemekler yanar, o gün yapılacak işler aksar, o zaman da koro halinde hayatlarından şikâyete koyulurlardı.

Annelerimiz; en pasaklı, en tembel, en arsız, en huysuz çocuğun kendi çocukları olduğu konusunda kan ter içinde kalana kadar iddialaşlırdı. Onların bu hallerini seyrederken herkesin aynı anda konuştuğu, hiç kimsenin diğerini dinlemediğini görür; dışarıdan biri onları uyarmazsa günlerce, aylarca hatta yıllarca konuşmaktan kendilerini alamayacaklar diye ödüm kopardı. Bildiğim en kısa duayı içimden, çabucak okur, fark ettirmeden üflerdim.

Hâlbuki Fahri'nin annesinden bir gün bile değil şikâyet,

sitem dahi duymamıştık. Fahri'yi tanımayanlar, onun oğlundan bahsedişini duysa; hiçbir kusuru olmayan, annesinin her dediğini yapan, oturup kendisiyle saatlerce sohbet eden, annesine asla yük olmayan bir oğla sahip sanırdı.

Fahri'nin annesi Saniye Hanım bazen mahalledekilere baştan savma selamlar gönderirken, mahalleye yeni taşınmış biriyle kırk yıllık dostmuş gibi selamlaşır, çocuklarla sohbet ederken onların karşısında muhakkak çömelir, yaşıtıymış gibi düzgün cümlelerle konuşur, ellerini öpmeden yanından ayrılmazdı. Bazen de sırtına vurduğu koca bir çuvalı doldurana kadar mahalledeki çöpü, lüzumsuz taşı toprağı toplardı; mahallelinin iğrenen bakışları altında.

Ya güvercin perestliğine ne buyrulur! Güvercinlerle olan sırlı muhabbeti mahallelinin ona “deli” damgası vurmasının -mahallelilerce- yerden göğe kadar haklı sebeplerindendi.

Gecedен çok sabaha ait saatlere kadar; televizyon karşısında beynini, atık deposu haline getirerek helak olan mahalleli tam uykunun deryasına dalacakken; o da ne? Evlerinin dibinde, odalarının, hatta yataklarının içinde, koyunlarında yüzlerce güvercin sonsuza kadar sürecek “hu hu” larla; kah kanat çırpır, kah kuyruk titretirdi. Onları umursamayıp uykunun rehavetine salınmak için bir o yana, bir bu yana döndükçe güvercin sesleri de onlarla birlikte sağa, sola dönerdi.

Mahalleli ve Saniye Hanım'ın takıştığı en belirgin nokta bence sabahı karşılama şekilleriydi. Biri yatarak ve sessiz; diğeri ayakta ve sesli olarak buyur ediyordu günü. Güneş henüz ilk ışıklarını gönderme telaşındayken Saniye Hanım, elinde yirmi kiloluk boş bir zeytinyağı tenekesi, tenekede mısır taneleri pür telaş sokağa fırlardı. Onunla birlikte karşılama törenine mahallenin diğer sakinleri de farklı edalarla icabet ederdi. Saniye Hanım, daha içeride mısırları teneyeke boşaltırken biri güvercinlere seslenmişçesine gizlendikle-

ri yerden şaşılması bir ahenkle, telaşsız, bir o kadar alışkın hareketlerle inerlerdi. Besili vücutlarını pembe ve incecik ayaklarının üzerinde zorla taşıyarak iki yana yıkıla yıkıla mısırlara yaklaşırlardı.

Güvercinlerin hemen arkasından kediler, köpekler sabah mahmurluğunu atmak için keyifle gerinirlerdi. Henüz güne alışamadıklarından veya mecalleri olmadığından birbirlerine dalaşmazlar âdet olsun diye yarım yamalak bir iki havlayıp miyavlarlardı.

Kapının açılmasıyla güvercinler hafifçe yükselerek kanatlarıyla alkış başlatırlardı. Saniye Hanım, önünde, arkasında, omuzlarında güvercinler, eli mısır tenekesinin içinde mısırları karıştırarak sokağın köşesine doğru ilerlerdi. O, tenekedeki mısırları karıştırırken güvercinler uykuda kalmış arkadaşlarına da seslenirdi. Dünyadaki bütün güvercinler buraya doluşverecek diye heyecanlanırdım.

Böyle sabahlardan birinde uzaktan seyretmekle yetinmeyip yanlarına indim.

Selamlaşmadan sonra Saniye Hanım, kestirmeden konuya girdi. “Bak kızım sen okumuşsun, yaşın benden küçük olsa da iyi bilirsin. Şimdi, bu mahalleli bana ateş püskürüyor, biliyorum, bakışlarından okuyorum. Neymiş, kuşlara yem veriyormuşum, kuşlar buraya pisliyormuş. Fahri’nin köpeklerinden de şikâyetçiler. Onlar da sesleriyle rahatsız ediyormuş. “Eee kuşları yemleme, köpekleri besleme; varsa yoksa kendi istekleri.”

Kadın ne zamandır doluymuş ki beni görüp -dinleyecek birini bulunca- seti çekilmiş baraj suları gibi boşalıverdi.

– Ne yapayım, bunlar her sabah cama gelip: “Hani mısır, hanii hani?” diye seslenirken yok mu diyeyim!

Yanılmıyorsam güvercinlerin “hu hu” larını kendince tercüme ediyordu.

Saniye Teyze insanlardan söz ediyormuş gibiydi. Hatta bir ara mahalleyi göstererek: “Bunlara selam verip de ne yapacaksın? Arkanı dönsen dedikodunu ederler. Ama şunlara bir avuç mısır ver seni ölene kadar unutmazlar. Her gün pencere gelip hatırımı sorarlar, Saniye Teyze'miz bize mısır veriyor diye birbirlerine haber verirler...”

Kadın sakın sakın anlatıyordu. Bıraksam aylarca hatta yıllarca konuşacakmış gibiydi.

Bir boşluğunu yakalayıp araya girdim: “Saniye Teyze Fahri'yle aran nasıl?” Konuşmanın başından beri ilk kez başını çevirdi, gözleri gözlerimle buluştu. Biraz önceki yarı çılgın kadın gitmiş; yerine sesiyle, bakışıyla müşfik ama hüzün yüklü bir anne gelivermişti.

“Ah kızım işte şimdi yarama tuz bastın.” diyerek derin bir ah çekti. Ayaklarımın dibinde kalmış, tek tük mısır tanelerini almaya çalışan güvercinleri korkutmaktan çekinerek bana doğru bir adım yaklaştı.

“Ben cahilim, ilk mektebe bile tam gidemedim ama şu yalan dünyada ne istediysem Allah bana verdi. Kocam oldu, kızım oldu, oğlum oldu, evim oldu, aç kalmadım, açık kalmadım. Çok istediğim hiçbir şey geri çevrilmedi. Ama şimdi...” Burada durakladı. İyice ötelere daldı. Sanki yüksek makamlardan istekte bulunacak memur tavrıyla; yeleşinin önünü birleştirdi, bakışlarını uzaklara çok uzaklara çevirdi: “Ama şimdi bir tek isteğim var, buradan giderken bana onu versin yeter.”

Biraz önceki tek düze konuşmayı bırakmış, şimdi gözleriyle, elleriyle konuşmaya başlamıştı. Sanki arzusunun kabulü; onu çok iyi ifade etmesine ya da benim onu anlamama bağlıymış gibi pür dikkat anlatıyordu. Bir an kendimi eskilerden bir arzuhalci gibi hissettim. Yüzümdeki onu gerçekten

dinleyen ve anlayan ifadeyi iyice yoğunlaştırdım. Ne istediğini iyice merak etmeye başlamış, ağzından çıkanları gözümü kırpmadan dinliyordum.

“Fahri'nin halini görüyorsun. Ben gittikten sonra ona kimse bakamaz, belki bakmak isterler ama bakamazlar çünkü onu anlayamazlar. Onu öyle toz toprak içinde görenler “deli” diyenler Fahri'nin içindeki Fahri'yi bilmezler.”

“Bilir misin? Fahri, evde benim odama kapıyı vurdudan girmez. Anne diyemez ama onun hırıltısının anne olduğunu ben anlarım. Yemeği hazırlar, sofraya koyarım; “Oğlum sen ye.” derim. Ne kadar aç olursa olsun, ben gelmeden yemeğe başlamaz. “Gel” demeden sofraya elini sürmez. Beni beklerken başparmağını emerek açlığını gidermeye çalışır. Dışarıda Fahri'ye yemek verirler ama yemez, çünkü utanır. Onlarda önüne atar giderler. Alır çok sevdiği köpeklerine yedirir.”

“Herkes kapısına polis arabası geldi mi; korkar, endişelenir. Hâlbuki ben polisi kapımda görünce sevinirim. Çünkü bazen benim polis oğullarım onu sokakta bulur, polis arabasına -hem de önüne- oturtup, eve kadar getirirler. Öyle geceler sabaha kadar uyumaz da beni de uyutmaz. Polis arabasına bindim diye kalkar kalkar sarılır bana. Ne zaman ki kahkaha atmaktan yorulur; sızar kalır.”

“Bazı geceler saat iki, üç olur eve gelmez çıkar ararım. Çoğu zaman elektrik direğinin dibinde köpekleriyle haşır neşirdir. Öyle mutludur benim oğlum. Alır gelirim eve, karnını doyurur, üstünü giydirir, yatırırım ancak o zaman yüreğim rahatlar yatar karşısına uyurum ferah ferah.

Bilirsin o, seninle yaşittir kızım. Koca adam oldu artık. Her sabah oturtur, tıraş ederim. Önce huysuzlanır ama bitince hoşuna gider. Gelir elimi öper, yüzümü öper, sesler çıkarır kendince teşekkür eder uzun uzun. İşte bütün bunları yapacak kimse yoktur. Ben gidince ne yapar? Tek derdim budur.”

Onun için bu dünyadan bir tek Fahri'yi dilerim. Dünyayla başkaca da bir alışverişim yoktur.”

Derdini anlatırken takındığı sıra dışı hal, kadının susmasıyla birlikte bir sis perdesi gibi kalktı ve kadın yeniden mahalleliyle didişen “Saniye Hanım”a dönüşüverdi. Sözlerini bitirdi ve biraz önceki güvercinli dünyasına daldı gitti.

Kadın, bir yerlerle sıkı bir irtibattaydı. Söyledikleri karşısında söyleyecek hiçbir şey bulamadığımdan “Allah geçinden versin.” diye mırıldandım.

Anneciği; herkesin sadece akan salyaları, sarkmış dili, anlaşılmayan homurtulardan ibaret sandığı Fahri'nin asla bilemeyeceğimiz ve göremeyeceğimiz yanını ayan etmişti; bakıp göremeyen, görüp anlayamayan bana.

Gün iyice ağarmış, güneş göz kamaştıran bir nazla yükseliyordu. Güvercinler mısırları yedikten sonra, leğenden su içip aheste bir uçuşla gölgeliklere doğru uzaklaştılar.

Günler, aylar tam tamına bir yıl geçti bu çözemediğim sohbetin üzerinden.

Güvercinler her sabah olduğu gibi kapıya dayandılar. İki yana yıkıla yıkıla taşıdıkları tumbul vücutlarıyla beklediler, beklediler. Onca “hu hu”ladılar. Misket yuvarlağı gözlerini belirtip dört bir yana baktılar. Kapının önündeki boş mısır tenekesini gagalarıyla tık tıklayıp neler olduğunu tenekenin vereceği yansımadan öğrenmek istediler. Ama nafiye.

Bu gün mahallede bir fevkaladelik vardı.

Camiden alınan cenazeler, omuzlarda, art arda mahalleyle girdi. Tabutlardan birinin üzerine dikkatlice yerleştirilmiş polis şapkası bulunuyordu. Cemaatteki polislerin çokluğu görenlere bunun bir polis cenazesi olabileceğini düşündürdü; mahallelinin yüzünde ise buruk, yarım yamalak bir tebessüm sebep oldu.

Cenazeler eve yaklaşırken elektrik direğinin dibindeki irili ufaklı köpeklerin yanında ilkokula bu yıl başlamış iki afacan tüm dikkatlerini gazetede ki habere vermiş onu hecele-yerek okumaya çalışıyorlardı. “Özürlü oğluyla yaşayan yaşlı kadın ve oğlu dün akşam, şofbenden sızan gazdan zehirle-nerek can verdiler. Yaşlı anayla oğlunun acı ölü mü tüm şehri yasa boğdu.”

Bast-ı zaman

Hangisinin daha dökük ve yaşamaktan daha çok el etek çektiğini kestirmenin güç olduğu bir güruh...

Kendisi de en az yanındakiler gibi tarumar... Dışarıdan bakıldığında bu yıkıntıların ayakta durması için bir sebep yok. Hatta insan, niye hala yıkılıp gitmediklerine şaşıyor.

Çatlamış duvarlarda bir zamanlar içinde insanların yaşadığına dair en ufak bir emare bile yok. Demirlerinin çoğu pastan göz göz olan balkon, eski günlerinden bir hayli uzak olmalı. Bütün bu kırık döküklük içinde balkon demirlerine bakır tellerle bağlanmış olan uzun kalasın üstü evlere şenlik.

Evin haraplığını hiçe sayan cevval ortancalar, kol kola kucak kucağa kadifeler, kibarlık budalası begonyalar, şımarık camgüzeli... Ortak bir inisiyatifle yanlarını yörelerini sarmış haraplığa, bakımsızlığa baş kaldırmışlar hal dillerince.

Beş kiloluk zeytinyağı kutularına, plastik yoğurt kaplarına, sıırı dökülmüş emaye çaydanlıklara velhasıl bir yerlere, bir şeylere dikilmişler. Trenin her geçişinde -belli etmeseler desesinden ve kalası titretmesinden tedirgin oluyorlar. Ama bu hallerini içerdeki hissettirmemeye ahdetmişler.

Harap evleri, balkondaki çiçekleri -varsa- evde yaşayanları hiç de umursamayan banliyö treni alışılmış çılgınlarla geçip gitti.

Kurumaya yüz tutmuş nehir kadar mor, damarlı, incecik, bir el, balkon kapısına iple tutturulmuş tülü yana sıyırdı.

Evi saran güneş bütün dikkatini kapıya yöneltti.

Kapıdan, yeni doğmuş bir bebek başı uzandı.

Kadın mı, erkek mi anlaşılmayan biri, dikkatli adımlarla balkona çıktı. Beline dayadığı eliyle vücudunu dikleştirdi. Güneşe bakmak istediye de beceremedi. Balkon kenarındaki kalasa tutundu. Yoruldu. Uzunca bir nefes aldı. Sandalyeye yavaşça çöktü. Çiçek kaplarının arasında bulunduğu boşluğa başını dayadı.

Birbirine karışan kokuları dinledi bir zaman. Derin derin içine çekerek onları tanımaya çalıştı. Bu ortanca, bu kadife, bu karanfil... Yoruldu. Oturduğu yerden kalkmadan kurumuş bir dal parçasından farksız parmağıyla çiçeklerin dibini kontrol etti. "Hiç suları kalmamış, susamış bunlar." diye geçirdi içinden.

Onları -eskiden olduğu gibi- kapları taşana kadar suya kandırmayı, kurumuş yapraklarını budamayı, filiz sürenleri başka başka kaplara dikmeyi hayal etti. Hayal ederken bile yoruldu.

Yatak, boş bırakılmaya içerledi. Yarıya yere sarkmış yorğan, nerdeyse hastasının cildi kadar buruş buruş çarşaf, üzeri silme ilaç dolu antika ceviz konsol, hastanın kendilerini bırakmasından hiç memnun kalmadı. Onunla hemhal olmak için sabırsızlandılar.

Balkonla tezada düşen odanın kokusu; rutubet, ağzı açık ilaçlar ve kapısı aralık tuvaletin; hastanın balkona kaçma sebebi olabileceğini düşündü.

Balkondan sokağı seyre dalan hasta, gördüklerinin artık ne kadar uzaklarda kaldığını düşündü. Sokakta olmak, kapı önlerinde, yıllanmış komşularıyla oturmak, konuşmalarına engel olan çocukları paylamak, mahalleden uğurladıklarını hasretle, rahmetle yâd etmek... Bazen de taze gelinler çay demler, çaydanlıkla indirirdi ki o akşamüstüleri uzadıkça uzar konuşmadıkları ne ölü ne diri kalırdı. Böyle zamanlar-

da otuz kırk yıllık hatıralar, yanlışlar ortaya dökülür. Gençlik hataları, sevip evlenemeyenler, şimdi başkısıyla evli olanlar bir bir yeniden hatırlanırdı, hatıralar kanlı canlı yaşanır; kâh gülünür, kâh gözler bulutlanır, kahkahalar geceyi ısıtırdı.

Gülmek, diye geçirdi içinden. En son ne zaman güldüğünü hatırlamak istedi. Ne kadar zorladıysa da başaramadı. Çiçeklere dönüp onların gülümsemesine mukabele etmek istedi. Bunu da beceremedi. Tekrar boş sokağa döndü. Her şey ne kadar yaşanmaya değermiş. Bir zamanlar giydiklerinin rengini, modelini en ince teferruatına kadar seyrediyordu. Eğer sokak insanlarla dolu, her şey gerçek olsa biliyordu ki bu kadar seyredilesi olmayacaktı. Kendisi de şaşırıyordu. Son zamanlarda zihnindeki perdeler sıyrılıvermiş, geçmiş olanca berraklığıyla izliyordu. “Gözü açık rüya görmek bu olmalı.” diye düşündü.

Balkon kapısının eşiğinde gerinirken bir yandan da esneyen Minnoş, siyah bir yaya dönüşüverdi. Kedinin pespembe dilinden, etrafa halka halka sağlık yayıldı. Ahenkli adımlarla geldi, sahibinin varisleri patlamak üzere olan bacaklarına sürtündü. Onun ilgilenmesini beklemeden bir hamlede kucağına sıçradı. Kedinin mırıltıları ile hastanın hırıltılar birbirine karıştı, tuhaf bir dikkatle bunu dinlediler. Birbirlerinin göğsüne yaslanarak gözlerini yumdular.

O gün -kim bilir- kaçınıcı seferini yapan tren, yine pür telaş, yine canhıraş çığlıklarla viran hanelerin dibinden onları tır tır titreterek geçti.

Biri vardı ki trenin camından dışarıya dikkat kesilmişti. Buralardaki her yer ayrı bir cazibe merkezi idi trenin camından bakan için.

Evler, kulübeler, “tamir” diye inleyen çatılar. Camlardan, ziyadesiyle uygunsuz biçimde dışarıya verilmiş soba boruları, tereddütle tütmeye çalısan titrek dumanlar.

Bir zamanlar hamam olduğu göğe bakan küçük, yuvarlak camlarından anlaşılan bir kubbecik. Güneş; bu küçük ha-

mamın tozdan görünmez haldeki tepe camlarını sanki birer pırlantaya dönüştürmüştü.

Batmaya yüz tutmuş akşam güneşi son oyunlarını oynuyordu. Bazen duvarları tümenden yıkılmış, çıktığı yangının izlerini hala taşıyan evin -kalan tek- camını kızıla boyuyor, ona bakanların gözlerini kamaştırıyordu.

Trenin camına burnunu dayamış yolcu, gözünü alan ışık-tan yeni kurtulmuştu ki camda nefesinin oluşturduğu buğunun arkasından gördüğüyle koltuktan fırladı. Zahirde, andan çok çok daha kısa bir dilimdi. Belki bir flaş patlaması belki bir nefes alımlık kadar bir şeydi. Daha nefesini veremeden gördüğü şey çoktan uzaklaşmıştı, ya da kendisi. Ama o kadar sarıh, o kadar canlı ve yakından görmüştü işte! Balkondaki kutuların arasına öylesine uzanıvermiş saçsız bir baş. Bitkinliğin, umutsuzluğun arasından sıyrılan içinden; “Her şeye rağmen yaşamak...” diye geçiren bakışlar o balkondan sıyrılmış, koşup gelmiş, cama dayalı arsızcasına meraklı bakışlara kenetlenmişti.

Yapılacak bir şey yoktu. Görmüştü. Tren bu kadar çılgın kaçarken, bakışlar bu kadar dibe vurmuşken, bir noktadan daha da küçük ama o kadar dipsiz bir anda görmüştü. Yıllarca yanında yaşayanların gözlerinde göremediğini, göremeyeceğini görmüştü. Tren uzaklaştıkça trenin penceresine yapışmış kadın, kenetlendiği bakışların içinde ilerledi. İlerledikçe daha açık görmeye başladı. Onlardaki yaşama isteği aşikârdı. Bakışlar; zamanı, mekânı atlatıp gelmiş, yolcunun gözlerine demirlemişti.

Kimdi? Kadın mı, erkek mi gerçekten belirsizdi. Onca belirsizliğin arasından tren uzaklaştıkça yakınlaşan bir bakış takılıp kalıverdi yolcunun içine. Yolcu afallamıştı. İyice buğulanan camı yeniyle bir hamlede sildi. Geçmiş ola...

Tren yolcuyla alay edercesine istasyona girerken keskin bir çığlık attı.

Bast-ı zamana mı uğramıştı ne?

Bugün bayram

Gafil avlandığı ayrılığın kapanında kıvranıp duruyordu. Feleğini şaşırılmış ne konuşmak ne yemek ne de kimseyi görmek istiyordu.

Etraftan fark etmişti bayram geldiğini;

Sıkıca sarıldığı hüznünü ürkütmemek, uzaklaştırmamak, küstürmemek; ruhunun kılcallarında daha kolay yol almasına yardımcı olmak için bir de türkü buldu bilgisayardan. Türkünün adını tıkladığında ne kadar yerinde bir tercihte bulunduğunu fark etti, çehresinde en ufak bir sevinç emaresi göstermeden.

“Biz bu sonbaharda buluşacaktık.

Aylar geldi, geçti sen gelmez oldun.

Taşlara mı döndü kalbin? Gelmedin.”

Müziğin sesi çoktan salondan çıkmış odalara, koridora yayılmıştı.

Mutfağa gitti; her zaman kullandığı porselen çay fincanına kaynar suyu boşalttı. Suyun buharından etraf buğulandı. Fincana şekeri koyarken şekerden önce iri bir damla düşü-verdi.

Gözlerini silmeye çalışırken kestiği limondan parmaklarına bulaşan asit gözlerini yaktı.

Geçen yıl uğurladığı annesinin, bir ucu yerlerde sürüklenen hırkasına sarınarak balkona çıktı.

Hüznü artık iyice pişkinleşmiş, içinde dolaşmaktan sıkılmış, dışını da sarmalamak için kıvrım kıvrım dolanmış, keyifle tepesine çöreklenmişti.

Güneşe karşı hasır ve tüllerle kaplanmış kapalı, geniş balkondaki kanepenin köşesine kıvrıldı. Elini yüzüne kapadı en alt tondan hıçkırmaya başladı.

Sesi kulaklarını tırmaladı. Beklediği gibi berrak ve rahatlatan bir hıçkırık değildi. Henüz kimsenin girmeye cesaret edemediği bilinmedik bir kayalıktan belki bir mağaradan geliyordu bu ses. Pütür pütür bir şeydi.

Yüzüne kapadığı elinin parmakları arasından balkonun dışındaki uzun dikdörtgen saksılarda ne olduğu belirsiz kavuniçiler, açık ve koyu kahverengiler, çingene pembeleri, yeşilin envai çeşidi gayr-i ihtiyarî dikkatini çekti.

Bin bir ihtimamla başladığı ağlaması kesiliverdi.

Çay fincanını dikkatle kanepeye bıraktı. Tülü yana sıyırdı. Hasırları iplerinden yukarı çekti. Balkonun camını yana doğru sürdüğü anda birden bir panayırın orta yerinde buldu kendini.

Bir ay kadar önce toprağa ilıstirdiği kadifeler, şımarık tırnak çiçekleri, geçen yıldan kalma karanfiller, gücünü kırılmaktan alan sardunyalar, kedi kuyrukları biraz önce serpiştiren yağmurun ardından coşkuya kapılmış, içlerine üflenmiş renkleri, şekilleri, kokuları saçmakta birbiriyle yarışa girişmişlerdi.

Kadifenin tomurcukları ve çiçekleri tek kelimeyle çıldırmıştı. Güneşi gören tomurcuklar çatladıkça içinden kadife asaleti ve yumuşaklığında çiçekler çığılık çığılığa kendilerini güneşin kucağına atmış, şehla bakışlarla gülücükler serpiştiriyordu.

Kadife; sarının hiçbir ressamca henüz kullanılmamış tonları, ebruli entarisi ve pırlantaları ile şen şakraklı. Kadı-

nın ağlamasına şaşkınlıkla bakarak hayretinden pırlantalarını silkeledi ve daha da şehlalaşan bakışlarla; yanındakilere: "Ama bu gün bayram." dedi.

Öte yandan tırnak çiçekleri kat kat nazenin kıyafetleriyle sarı, pembe, beyaz, kırmızı kıpır kıpırdılar. Kadının, katılmadıkları, anlam veremedikleri hüznüyle pek de ilgilenmediler. "Bayram günü bu ne surat!" diye kıkırdadılar.

Sardunya daha büyük ve ayrı bir saksıdaydı. Kırılan her dalından daha bir güçle, daha bir cevval çiçekleniyordu-kıranlara inat-. Güneşe çevirdiği yapraklarından pıtır pıtır damlacıklar dökülüyordu.

Kadın bir an ümitlendi Sardunyanın da kendisi gibi dertten gözyaşı döktüğünü düşündü. Fakat Sardunya geçirdiği kuruma tehlikesini hatırladı.

Yapraklarından damlayanların bayrama kendini yeşil olarak erdirene minnet gözyaşları olduğunu söyledi. Güneşin de muhabbetini koyultmasıyla çiçekler seslerini pervasızca yükseltmiş, kokuları bayıltıcı bir hale gelmişti.

Karanfiller; kıvrım kıvrım, kat be kat yaprakları diğerlerini bastıran koku ve gizleyemedikleri kibirleriyle yukarıdan seyrediyordu olan biteni.

Velhasıl balkonun havası tamamen değişmiş, mutsuzluğa kararlı ve kenetlenmiş kadına da sirayet etmişti.

Dakikalardır -farkında olmadan- iki büklüm bir halde çiçekleri gözleyen kadın doğrulurken yüzüne şavkıyan güneşe hiç itiraz etmedi. Kollarını başının üzerinde birleştirerek teslim oldu. Gözlerini dışa kapatırken içinde bir şeylerin açıldığını, ısındığını, yumuşadığını, değiştiğini hissetti.

Güneşin rahatça girmesi için perdeleri, tamamen açtı.

Salona girip müziği kesti. Salonun perdelerini de açtı. Masanın üzerinde kabının içinde, taşların arasında mahzun, sessiz öyle duran kaplumbağaya eğildi. Kaplumbağa boynu-

nu kılıfından dışarı alabildiğine uzattı. Yosun yeşili gözlerini bayılarak nazlı nazlı açıp kapadı. Kadının kendisine yem vereceği düşüncesiyle yüzünün ön tarafını kaplayacak genişlikteki ağzını yavaşça açtı.

Kadın eğildi: “Biliyor musun? Bu gün bayram.” diye fısıldadı kaplumbağaya.

Dağlı

Beş kardeşin üçüncüsüydü. Önde iki abisi, geride ise iki kardeşi vardı. En az ağabeyleri kadar iyi dövüşür, güzel çalışırdı. Traktörü, köylerinin bir karış düzlüğü olmayan taşlı, kayalı tarlalarında keçi gibi tırmandırırdı.

Akşamları mallar, meradan eve dönerken herkesten çok onu sayardı. Bir ıslığıyla, “mah mah” çekişiyse sürüden ayrılanlar nerede olursa olsun atlaya, böğüre gelirdi.

Köyde; çiftini sürmediğı, buğdayını değirmene sırtında taşımadığı, odununu kırmadığı, ekinini biçmediğı yaşlı, yoksul kalmamıştı.

İyiydi hoştu, yufka yürekliydi, ama damarına basıldı mı bir işte zorlandı mı; traktöre, tırpana, en çok da kendine hakaretler savururdu. Sonra bir ağaç dibine çömelir. Sırtını ağaca dayar. Sesli ve defalarca “estağfurullah” çekerdi. Onun sesli sesli “estağfurullah” çektiğini duyanlar; bilirler ki biraz önce kendiyse dalaşmıştır. Böyle zamanlarda kimse ona yaklaşmazdı.

Köyün içinde dülgerin uşakları dedin mi durup düşünmek lazımdı. Kızdırmaya, gücendirmeye gelmezdi. Birine yapılan iyilik de hata da hepsine yapılmış demektir. En ufak meselede tesbih böceğı gibi dizilir, birbirlerine dayak direk olurlardı. Bunu çok iyi bilen köylü onların işine pek karışmazdı; zaten onlar da kimseye zarar vermezdi.

Beş kardeş arasındaki yaş farkı hiçbirinde de ikiyi geçmezdi. En büyük ağabey otuza bastığında babası; o yılki pancar parasıyla ilk oğlunu evermişti. Kardeşler düğünde ne çok hizmet etmiş, ne çok oynamıştı.

İki numara sıra bana geldi diye etrafa bakınmaya başladı. Sabahları ilk işi sinekkaydı tıraştı. Sonra mutfaktan aşırıldığı limonu avucuna sıkıp alınına düşen sarı saçlarını olabildiğince geriye yatırdı. Niyeti köyün meydanındaki çeşmenin etrafında bir tur atıp havayı koklamaktı. Kahvenin önüne vardığında babasının muhtarla konuşmasına kulak misafiri oldu.

Yanlışı duymamıştı, kız kardeşine görücü gelecekmiş. Aslında duyduğu habere bozulmakla birlikte bir an önce haberi eve kardeşine yetiştirmek için tabanları yağladı.

İşe bak! Neye niyet neye kısmetti. Kardeşinin evlenme işi de nerden çıkmıştı, tam da kendisine uygun birini bulduğunu düşünürken... Düğündü, nişandı, derken neresinden baksan bir seneyi bulurdu kız kardeşinin evlenmesi... Ohoo dedi kendi kendine...

Sıkıntıdan kendi kendine konuştuğunun farkında bile değildi.

Eve gelince hemen anasının yanına mutfığa seğırtti. Kardeşi bahçede çamaşır asıyordu. Camdan kardeşine bir müddet baktı. Onun evleneceğini şimdiye kadar hiç düşünmemişti, evden ayrılacağını düşününce sıkıntısı iyice arttı. İstemeye istemeye: “Ana” dedi.

Çorbayı karıştırmaya devam eden kadın: “Ne istiyorsun, aç mısın?” Anasının sorusunu duymamıştı bile.

“Kahveden geliyorum, babamla muhtar, konuşurken duydum. Bizim kızı istemeye geleceklermiş doğru mu?” Kadın hiç istifini bozmadan devam etti. “Ne bileyim oğlum ben de senin bildiğini biliyorum. Birazdan baban gelince anlatır.”

Oğlan aniden, kendinin de tam kestiremediği sebeple,

parladı. “Ne bu ana, kızı isteyecekler kahveden duyuyorum! Neciyiz biz burada?” Kadın başındaki ebruli oyalı tülbinden uçlarıyla gözlerine dolan teri silerek, nihayet ocaktan uzaklaştı. Oğlunun celallenmesinden hoşlanmıştı.

“Vay benim Sarı Mustafa’m büyümüş de nelere kafa yorar olmuş?” Kadın oğlana öyle bir baktı ki oğlan birden kızgınlığının asıl sebebinin adamdan sayılmamak olmadığını anladı. Rahatladı. “Dur hele oğlum; senden önce haber verilecek, ben varım, abin var. Ne acele, bu böyle?”

Kadın lafının sonuna doğru tutmaya çalıştığı gülmesini salıverdi. Göbeğini hoplatarak gülmeye başladı. Oğlunun hırslanmasının sebebinin daha oğlu anlamadan anlamıştı. Oğlan içinden geçenin anlaşılmasından utandı. Her zamanki gibi kendini dinlemeyip kıpkırmızı kesilen yüzüne hırslandı bu kez de.

“Bu yüzümden hiçbir şeyi saklayamıyorum. Ne zaman içimden bir şey geçirsem bakmışım ki yüzüm dışarı vurmuş.”

Akşam yemeğinde sofraya önce baba oturdu. Beyaz üzerine siyah baskılı sofra bezini bağdaş kurduğu dizlerine çekerken keyif alameti olarak bıyıklarının bir sağa, bir sola sıvazladı.

“Nerde bu evin ahali bir başıma mı yiyeceğim koca sofrada? Gelsenize!”

Kadın, kokusu odadan taşan tarhanayı çeyizinden kalma işlemeli tutaçlarla kaldırıp sofranın yanına koydu. Tence-reye şimşir kepçeyi daldırırken başını kapıya çevirip: “Alime büyük bakırla turşu çıkar!”

Turşunun kokusu tarhanayla buluştuğunda; ortalıkta kaşık seslerinden ve höpürtülerden başkası duyulmaz oldu. En küçük oğlan kaynar çorbadan yanan ağzı ve gözlerinden akan yaşlarla: “Ali abim de olaydı çok severdi tarhanayı.” dedi.

Oğlunun haline gülmekten kendini alamayan baba: “Ağlama oğlum, ona da karısı pişirir.”

Babanın gülümsemesi anında diğerlerine sirayet etti. Mustafa kız kardeşi Alime'ye bakmadan: "Her sene biri geliyor, bakalım piyango bu sene kime?" Kendinden bahsedildiğinden habersiz Alime: "Ne yaparsın Mustafa abi, parayla değil sırayla bu işler."

Bu cevaba bozulduğunu belli etmek istemeyen Mustafa'nın yanakları çoktan alarına geçmişti. Bunu fırsat bilen Alime üstüne üstüne gitti: "Ali abimden sonra sen geliyordun değil mi?" Mustafa, hırsına engel olma gereği duymadan: "Biz de öyle sanıyorduk amma zaman değişmiş." Baba, kaşığı sofraya bırakarak: "Sen nerden duydun oğlum? Sofrada herkes birbirine sorarak bakışmaya başladı. Mustafa bakışlarını Alime'de kilitleyip onu meraklandırmanın zevkiyle: "Duydum işte!" Bütün gözler Alime'ye çevrildiğinde; Alime dizlerindeki örtüyü sıyırıp mutfaktan fırladı.

Üç gün içinde; ana kız camları sildi, sofaları, merdivenleri arap sabunuyla ovdu. Oğlanlar, avluyu hafiften ıslatıp çalı süpürgesiyle süpürdü. Çıkmakta inat eden mal pislikleri kürebiyle tek tek kazındı. Kapı önlerindeki fazlalık, çer çöp kaldırıldı. Traktör ambarın altına çekildi.

Ana kız mutfağa geçip yemek, börek işlerine başladıklarında Alime'nin canına tak etmişti.

Anasının karşısına geçip: "Bu kadar hazırlık niye ana, Kabe'den gelmiyorlar ya!" Anası kızını celallendirmemek için: "Kızım ta komşu ilçenin köyünden geliyorlar. Az yol mu? Acıkır insanlar."

Kaç gündür eve kapanan Alime pencereden dışarı, traktöre bir göz attı, traktörde ona göz kırpmış gibi geldi: "Ana, ben dedemgile! Birazdan dönerim. Kızına engel olamayacağını anlayan kadın: "Gecikme, bak, benim iki ayağımı bir pabuca sokma!" Kadının sesi traktörün homurtusuna karıştı gitti.

Misafirler ertesi gün öğle ezanıyla köye girdi. Ana, baba dört oğlan; onları avluda karşıladı. Eve çıkıldı, büyük oda-

ya, sedire oturdular. Görücü heyetinde, çoktan vefat ettiği için ana yoktu. Garipliği üstünden akan bir baba, dört abla, yengeler, iki dayı ve damat adayı.

Alime ben de kapıya geleyim dediyse de anası, ayıptır diye müsaade etmedi. "Ancak kahve verirken girersin." dedi. Kabul etmiş göründü. Bildiği her konuda usta olan Alime, görücüye çıkmada acemiliğinin sıkıntısını çekiyordu.

Başına buyruk yanı sık sık öne atılıyor, yapılanlara kendince yorum getiriyordu. "Bu kadar hazırlığı herhalde kızlarını vermek için yapıyorlar. Ben niye çıkayım görücüye, o niye çıkmıyor?" Düşüncelerine, merakına, içinden gelen seslere daha fazla direnemeyip büyük odadan içeri girdi. Girdiği anda pişman oldu. İlk defa gördüğü, biri hariç, bir sürü göz üzerine yapışıp kalmıştı. Ellerini nereye saklayacağına karar veremeyip arkasına doladı. Tebessüm etmeye çalışarak: "Hoş gelmişsiniz!" dedi.

Görücü heyetine şöyle bir baktı. Yaşlılar ve kadınlar vardı. Bir an damat adayının gelmemiş olduğunu düşündü. Hırslandı. "Ne yani tavuk mu alıyorlar. Ben görmeden, görsem de beğenmeden..." Kendiyle dalaşırken yerde minderin üzerine diz kırarak oturmuş; geniş omuzlarının üzerinde koca kafasıyla gözleri yerde kara yağız delikanlıyı fark etti. Dayanamadı odada bir adım ilerledi; başını eğerek delikanlıya açıkça baktı. Delikanlı, oturduğu yün mindere biraz daha sokuldu. Utandı. Sıkıldı. Alime, delikanlıya; birkaç saat gelen bir iki saniyelik, incelemeyen sonra odadan dışarı hızla seğirtti.

Odasına gitti. Kapıyı kapadı ve kapının arkasına çömeldi. Olmadı, duramadı. Kurulmuş yay gibiydi. Duvarda asılı aynaya baktı. Karşısında; ağzı neredeyse kulaklarında, yanakları alev almış, gözleri çakmak çakmak bir kız sırtıyordu. Karşısındakini tanıyamadı.

Ne oluyor bana, içerdeki koca kafanın yüzünden mi bü-

tün bunlar? Hadi canım daha gözlerini bile doğru dürüst göremedim. Sadece yayla gibi geniş omuzları kaldı aklımda. Gidip tekrar baksam... Gözleri ne renkti acaba? Olmaz, el âleme düdük olurum. “Dülgerin kızı koca diye ölmüş!” dedirtmem.

Ahıra tıklımış kısırak gibi burnundan soluyarak dolaşiyor, kâh camın kenarına dayanıyor, kâh kapıya yükleniyordu.

Sarı Mustafa'nın dedikleri çıkmadı. Herkesin ağzı dili bağlandı, Alime'nin eli ayağı yeri görmedi, iki ay içinde söz, nişan, düğün yapıldı, o erkek gibi Alime, allı pullu gelin oldu. Hem de ne gelin... Gittiği köyde onu görenler parmak ısırıldı. Kocasını Hasan'a herkes “Durdun durdun turnayı gözünden vurdun.” dediler ilk sıralar.

Alime de kocasını -ilk görüşte nasıl vurulduğunun onca hala sır olduğu kocasını- sevdi. Kocasının köyünü, kendilerininine hiç benzemeyen ormanları sevdi. Gelen giden, eş dost, akraba dağıldı. Yeni köyünde hayat başladı.

Tarlaya giderken farkında olmadan; kayınpederinden ve kocasından önce traktörü çalıştırdığında komşu kadınlar kendilerini camlara atıyordu onu görmek için. Tarlada kocasının hep önündeydi. Onun yorulmasına asla fırsat vermiyordu. Biraz terlediğini görse hemen onu ağacın dibine yatırır kendisi kalan yeri kazar, tırmıklar, çapalar... her ne yapılacaksa yapardı. Evle pek ilgilenemiyordu, zaten hep birlikte sabah çıkıp çoğu kez gece giriyorlardı eve. Komşular sonraları onu konuşurmak için gelmeye başladılar. Konuşturup sonra gülmek... Köyünde ağabeyleri ile nasıl güreştiğini, traktör yarışlarını, ata binmelerini tekrar tekrar anlattı. Herkes güldü; onlarla o da güldü.

Dinleyenler, başkalarına başka başka anlattı, yine güldüler. Çarklar harıl harıl işledi. Dinlenenler yorumlara, yorumlar giybet, giybet dedikoduya dönüştü. Haberi olmadan adını

“Dağlı” yaptılar. Köyünün dağlarını öyle severdi ki kızamadı bu söze, anlamazdan geldi.

Yakın uzak akrabalarından ikaz sinyalleri gelmeye başladı; Alime'nin hiç mi hiç alışık olmadığı... Bu ikazlar bir süre sonra kocasına ulaştı.

Daha ağır olması, oturmasına kalkmasına dikkat etmesi, erkek gibi olmaması, daha kibar olması, kocasından geride durması, evini daha temiz tutması, traktöre binmemesi kısaca “Dağlı “ olmamasını istiyorlardı. İri beyaz dişlerini göstererek güldü bunlara.

Yeşile boğulmuş bu orman köyüne gelişinin ikinci yılıydı ki ömrünün ilk kara haberi tez ulaştı. Dayanağı, güç kuvvet kaynağı babası...

Ağladığını hiç kimseye göstermedi. Damda inek sağarken cömertçe akıttı içindekileri. Babasından sonra eşine daha bir sarıldı. Kendini tarlaya, orağa, çapaya verdi. Ama ne yaptıysa hakkında üretilenlerin önünü alamadı. Kim bilir! Belki de önemsemediğinden, ilgilenmediğinden ya da acemiliğinden hakkında çığ gibi büyüyen dedikodulara hiç karışmadı. Öteki köyden olduğunu her fırsatta imâ etmeyi adeta zevk haline getirenlerle; yolda, çeşme başında onu gördüklerinde fısıldaşanların arda arkası kesilmedi. Böyle şeylerin olabileceğine inanası gelmiyordu. Ne zaman ki görünce, elti, halalar, teyzeler bu garabet güruha dâhil oldu; iri gözleri daha bir irileşti hayretinden. Eşinin ikazları da bunlara eklenince içinde ta derinlerde gönül kıvrımları incindi. Kendini yaban hissetti. Burnunun direği sızladı. Engel olamadı iki damlanın yuvarlanmasına. Ama kimseye sezdirmedi.

Yine ellerini dizlerine vura vura gönlünce güldü. Aklına estiğinde ağaçların tepesine tırmanmasına kocası engel olamadı. İçinden geldiğinde sarıldı kocasına dolu dolu. Zamanla, eğer değişmeye çalışır, başkalarının dediği gibi olur-

sa Alime'den geriye bir şey kalmayacağını anladı. O, kendini böyle seviyordu. Vakitsiz çalan saatler misaliydi. Kurulmaya tahammülü yoktu. Varsın "Dağlı" desinler, diye geçirdi içinden.

Bir sabah şiddetli bir bulantıyla uyandı. Kendini tutmasa yerlerle kusacaktı. Koşarak cama fırladı. Yoksa?

Koşarak merdivenleri indi. Yine kınayacaklarını bildiği halde, umursamadı. Babası ve arkadaşlarıyla oturan kocasına merdiven başından seslendi. Hasan duymazdan geldi. Alime daha yüksek perdeden seslendi: "Hasan, bir geliver!" Hasan kalkarken diğerleri bıyık altından gülümsedi. Hasan merdivenlere doğru çıkarken ıslık gibi bir sesle: "Sana kırk defa demedim mi, insan içinde adımı seslenme diye!" Sevinci kursağında kalan Alime ters yüz geri döndü.

İşler birbirini kovaladı. Tütün dikmesi, kazması, kırması, dizmesi, kurutması... Bir bebek ihtimamıyla sürdürüldü. Peşinden ekinler, pancar... Dur durak yoktu. İşler; hasta hamile, sakat dinlemiyordu.

Alime hamileliğinin dokuzuncu ayına girmiş, karnı şalvarından bile iyice belli olmaya başlamıştı. Bu şekilde tarlaya gelmesi hoş karşılanmıyorsa da o, her zamanki gibi kimseyi dinlemiyordu. Akşamdan yoğurduğu hamurdan saçta yaptığı ekmekleri soğuması için sofraya bezine dizdi. Bahçeden toplanmış taze biber, domates salatalığı, yoğurt bakracını, soğuyan ekmekleri, iri bir teker taze peyniri küfenin dibine dikkatlice yerleştirdi.

İçinde, çözemediği bir hal vardı. Küfeyi alelacele, hazırladı, tam kapıdan çıkacaktı ki tülbindinin kirli olduğunu düşündü. Üşenmeden yukarı çıktı sandığından anasının; lohusa olunca örtersin dediği al tülbendi çekti. "Aman ne olacak daha bir ay var, o zamana kadar..." Tülbendi yine bu köyün tarzına aykırı olarak bağladı. Üçgen yaptığı tülbindin iki ucunu

başının üstünde sıkıca düğümledi. Düğünde alınan sallantılı küpelerini düzeltti. Aynaya alıcı gözüyle baktı. Bir eliyle karnını dinlerken “Dağlı geliyor!” diye kıkırdadı.

Merdivenin ikinci basamağına koyduğu küfeyi, iplerinden rahatça omuzlarına geçirdi. Yolu uzundu. Ana yola indikten sonra nereden baksan iki kilometre vardı tarlaya. Ama olsun bu sıcakta aç onca insanın doymasına sebep olacaktı.

Yola inmişti ki her şey birden tepe taklak oluverdi. Her şey aşağıda kaldı. Kendisi yukarılardaydı. Nasıl olmuştu, anlayamadı; ama olsun; bu köyde birçok şeyi zaten anlayamıyordu. Hâlbuki ne kadar da gayret ediyordu anlamak için. Anlamaktan, aşağıya bakmaktan vazgeçti. Ötelere çevirdi bakışlarını.

Allah Allah! Elleri babasının ellerindeydi. Babasının bol nasırlı, yer yer kesik izleriyle dolu elleri. İç burkan bir görüntü ama umulmadık bir şefkatle çevrili.

“Baba” dedi. Sekiz köşeli köylü şapkasının gölgesinde, kaşlarından sızan terden güçlkle araladı gözlerini adam. Gülmüseddi. Başıyla biraz ilersini işaret etti. Bir kapıydı bu. Çok uzaktaymış gibi duruyor. Ama elini uzatsa dokunacak kadar yakın. Daha kafasından bu düşünce uzaklaşmadan kapı; neredyse yerlere eğilerek, sessizce geriye açıldı. Bir hoş oldu içi. Daha düşünmeyi bitirmeden, istemeden, yalvarmadan dileği gerçek olmuştu. Kapının ardı zümrüt mü dese, nefti mi dese envai çeşit yeşillikti. Yeşilin cazibesine öyle kapıldı ki gayri ihtiyarî ileriye atıldı. Babasının eli ilerlemesini engelledi. Geri döndü. Babasının gözlerinden inenin ter olmadığı aşikârı. Bunca sene babasını bir kere bile böyle görmemişti. Baba parmaklarını isteksizce çözdü kızının ellerinden. Gözleriyle: “Git!” dedi. Bu halde görünmekten hoşlanmadığı için olmalı; başını öteye çevirdi.

Aynı anda; çoktandır duymadığından tedirgin olduğu “tıp tıp”lar geldi karnından. Birden sinsi bir merak olanca kuvvetiyle sardı her yanını. “Nasıl doğacak, kime benzeyecek, kız mı...” demeye kalmadı. Dayanılmaz bir bebek kokusuyla gözlerini yumdu. Karnının üzerine kilitlenmiş, terden sıırılsıklam elleri çözüldü, ileriye uzandı göğe bakan avuçları. İçine daldığı hoşluk deryasından çıkmamak için gözlerini açmak istemedi. Kucağında sıcak, yumuşacık bir kımıltı hissetti. Dayanamadı gözlerini açtı. Yüreğinin had safhaya gelen çarpıntısı, kucağındakiyle birlikte ayaklarını Alime'nin de ayaklarını yerden kesti. Kapıdan geçti; adını koyamadığı yeşilliklere doğru süzıldüler.

Harika ikili

Saat yediyi çoktan geçtiğine göre belediye otobüsünü kaçırdık; halk otobüsünün geveze biletçisi ile yine çene yarıştırmak zorunda kalacağız.

Adam hem kel hem foduldu.

Gevezeliğinin yanında sözünün başını sonunu da hesap etmezdi. Yolcuların sitemlerine pişkin pişkin cevaplar verir, sıkışıklıktan, havasızlıktan zaten bitap düşmüş insancıklara laf sokuşturmaya bayılırdı.

Salih Bey, bileti kutuya atar atmaz adamın suratını görmemek için ona sırtını döner, otobüsün iç kısımlarına doğru ilerlerdik.

Biletçinin gerildiği koltuğa yayvan göbeğini nasıl sığdırdığını merak ettiğimden koltuğunu gizlice kontrol ederdim.

Topuklarına bastığı ayakkabılarından taşan ayak kokusunu alınca otobüsün havasının niçin bu halde olduğunu anlardım.

Otobüse haddinden fazla yolcu doldurmanın garip bir zevki olmalı ki alınması gereken yolcunun en az iki katı tıkıştırılırdı. Doğacak şikâyetleri önlemek için de her şey normalmiş gibi davranılır, hatta üste çıkılırdı.

Yayvan göbekli biletçinin, yolcuları gereksiz ve vıcık vıcık bakışlarla süzmesi ise otobüsün havasını iyice dayanılmaz bir hale getirirdi.

Salih Bey'le Şimdiye kadar bir günümüz bile ayrı geçme-
miŐti. Her yere birlikte çıkarız. Ben olmadan Őuradan Şuraya
gitmez.

Bazen alelacele çıkar evden. Farkında olmadan beni in-
citer, bana kaba saba davranır in in kızdırır. Ama normal
zamanlarda beni ne kadar önemsediğini benimle bizzat ken-
disinin ilgilendiğini de doğrusu inkr edemem.

Ama bugün yaptığı gibi hiç böyle sabahın krnde bir
köşede yalnız bırakmamıŐtı beni. Deli doludur ama ciğerlidir.
Çok bekletmez bilirim. Birazdan harıl harıl gelir.

Vakit onun in altındır. Onca yıldır beraberiz bir kere
bile işine geç kalmamıştır.

Vakte gerekli titizliği göstermeyenlere çok kızar. Ama
onları incitmek in -bence çok gereksiz- bir ihtimam gs-
terir. "Canım kardeŐim, ya vaktinde gel; ya da gelebileceğin
vakti ver." der, gecikenin yanağına kızgınlıktan çok nasihat
yüklü minik bir Őamar atardı.

Benim aslında bu saatlerde evde onu bekliyor olmam
gerekirdi. Ama o gökkuŐađı gibi adamdır. Her an her türlü
güzelliği sergiler de ruhunuz duymaz. Abarttığımı, sanıyor-
sanız; bunun canlı Őahidi karısı ve iki kızıdır.

Yaptığı sıra dıŐılıklarla ev halkını ŐaŐkınlıktan ŐaŐkınlı-
đa sürükler.

Dedikodu olmasın. -Başka kimse görmediği in syl-
yorum.- Gl mevsimi girince eliyle diktiği gllerin ilk aanını
alır. Koynuna sokar karısına götürür.

Şu anda burada bulunmamla ilgili aklıma hiçbir mantıklı
sebeup gelmiyor. Ama o hep Şöyle der: "Hayatta çok fazla man-
tık aramak insanı mutsuz eder." Kim bilir yine ne muziplikler
kurmuŐtur.

Geçen bahar nerelerden bulup buluŐturduđunu bilemedi-
đim; sitenin bahçesine elleriyle diktiği sardunyaların, glle-

rin, karanfillerin, kadifelerin kokusu öylesine harmanlaşmış ki baygınlık veriyor desem mübalağa olmaz.

Ben öyle karışık kokulardan hazzetmem benim kokum bana hastır.

Her sabah işe giderken; diktiği çiçeklerin diplerini kontrol eder, sararmış yapraklarını budar, biraz boynu bükülenlere destek yapardı. Bütün bunları yaparken -sanki anlıyorlarmış gibi- çiçeklerle konuşurdu. “Bak, kaç gün oldu hala açmamışsın. Ne o moraller bozulmuş. Oo bu ne güzellik.”

Bu günkü tuhafılık sadece bulunduğum yerden değil etrafımdan da kaynaklanıyordu. Beni öyle bir yere bıraktılar ki sanki geleni gideni, gireni çıkanı göreyim de ona haber vereyim diye. Bilmiyorlar mı, o dedikodudan, gıybetten, yalandan: “Yılandan kaçır gibi kaçır.”

Bulunduğu sohbetle konuşmanın yönü biraz dedikoduya kaysa; hemen bilindik öksürüğü tutar; konuşanlar istemeyerek de olsa lafı değiştirmek zorunda kalırdı. Öksürük işe yaramazsa: “Ben mutfağa çayları tazelemeye gidiyorum.” diye imalı bir tonla seslenirdi.

“Bütün bunları sen nerden biliyorsun?” diyeceksiniz. Dedim ya biz ayrılmaz ikiliyiz. Gideceğimiz yere karısı olmadan bile gider; ama bensiz asla gitmez.

Fakat bugün sanki garipmişim gibi beni niçin böylece bıraktı, hiç ama hiçbir anlam veremiyorum. Çünkü garip, yalnız birini gördü mü; onun yalnızlığını gidermek, yardımcı olabilmek için -bence- nerdeyse saçmalama derecesinde işi abartırdı bazen.

Karısı kaç defa ocakta pişen yemeği, gardırobundaki en yeni takım elbisesini; tanıştığı bir muhtaca götürmek üzereyken asansörde yakalamıştı onu. Ama engel olmak ne mümkün!

Emekliliğinin ikinci yılı, boş kalmayı boş yaşamak olarak gördüğünden; bir şirkette tekrar işe başlamıştı. Şirketteki-

ler daha ikinci günden onun sohbetlerinin hastası olmuşlar, sabah çaylarını onun simitleri olmadan içemiyorlardı.

Bir gün karısıyla konuşurken duydum.

“Binlerce şükür, Allah bize her şeyi nasip etti. Diyorum ki şirketten alacağım aylığı ihtiyacı olanlara ikram edelim.”

Sadece apartmanda değil, bugün sitede de bir gayri tabilik esiyor. Ortalığa telaş hâkim, herkes herkese bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Mesele neyse, herkes itirazlarda yine. Hiç kimsenin kimseyi dinlediği yok. Şaşkın ördekler misali oradan oraya koşuşturuyorlar.

Bu sitedekileri iyi tanırım. Olur, olmaz incir çekirdeğini doldurmayan meseleler için farfara yaparlar. Ama endişeye gerek yok Salih Bey şimdi gelir, meseleyi halleder.

Allem eder, kallem eder, onları yatıştırır. Apartmandakileri hatta sitedekileri öylesine alıştırmıştır ki dert dinlemeye; ben ona “Marko Paşa” derim o duymasa da.

Evlenecekler, ev alacaklar, ev kiralayacaklar, boşanacaklar, boşanmış da kocasıyla yeniden barışacaklar, işe girecekler, çalıştığı işten ayrılacaklar; “köprüden önce son çıkış” gibi gördükleri Salih Bey’e danışır ve öyle karar verirlerdi. O hepsini ilk defa dinleyen birinin ilgi ve iştahı ile dinler; yönlendirirdi.

Karısı haklı olarak, zaman zaman: “Sana ne herkesin evinden işinden.” diye yalancıkdan çıkışırdı. Ona buna yardım etmede karısının da ondan aşağı kalır yanı yoktu.

Fakat o da ne; Salih Bey’in geçen sene tazelediği çimlerin renginde, tuhaf bir araba geldi apartmanın önüne. Arabanın arkası neredeyse kızını okula götüren minibüs kadar uzun ve yanları açık, üstü kapalıydı.

Garip. Daha önce rastlamadığım bir model.

Biraz önce başıboş karıncalar gibi nereye koşuşturduğu belli olmayan gittikçe de artan kalabalık mıknaatıyla çekilmiş-

çesine koştu ve bulduğu her türlü boşluktan arabaya yapıştı. Neden bilmiyorum ama herkes feryad u figanda.

Salih Bey'in apartmanın girişi güzel görünsün diye bin bir güçlkle yerleştirdiği -yerleştirirken belini incittiği- iki saksı azmanının arasından artık kalabalığın sadece ayakkabılarını görebiliyordum. Ne kadar bakımsız, ilgi gösterilmemiş, kirli, pasaklılardı. Döndüm, kendime baktım. Salih Bey'in temizlik konusundaki hassasiyetinin tezahürü bendim. Öyle bayramda seyranda değil her daim temiz ve bakımlıyım.

Çevresi temiz olmalı, evi temiz olmalı, arabası temiz olmalı, hepsinden önemlisi ben temiz olmalıyım.

Onunla tanışmamızın üzerinden üç yıl geçmesine rağmen sağ ayağının hafiften içe basan izinden başka bir eskime emaresi bulamazsınız bende. Rengim, cilam, derim alındığı günkü tazeliğindedir.

Geçen akşam eve epey yorgun geldi. Bağcıklarımı çözerken her zamanki cevvalliğini göremedim. Hatta ilk defa çömelerek beni çıkarmaya çalıştı.

Eğildiğinde gördüm soğuk soğuk terlediğini. Ama hiçbir şey belli etmeden geçti, salondaki koltuğuna oturdu.

Hala anlamış değilim apartmanın önüne neden bırakılmış olduğumu...

İrena Hanım

Hiç kimse onun ülkesinden ilk defa çıktığının yabancı bir ülkede bulunduğunun farkında değildi. Hatta kendi dillerini anlamadığını da bilmiyordu. Ama siz bir de ona sorun!

O hissettirmemeye çalışsa da bakışları, yürüyüşü hatta duruşundan yabancılık akıyordu. Sanki yürüdüğü bulvarın binalarına, ağaçlarına koca koca pankartlar asılmış da yabancılığı ilan ediliyordu.

Eminim bir hafta, bilemedin, bir ay sonra üzerine sinmiş bu havadan kurtulacak. Ama şu ilk günlerin acemiliği yok mu! Acemilik ki düşman başına... Kullanımı ücretsiz telefonlar için jeton satın almaktaki ısrar mı, alışveriş merkezlerinde alacağı etin domuz eti olmaması için domuz taklidi yapmak mı, mağazaların giriş-çıkış levhalarında yazılanı anlamadığından; girişten çıkmaya, çıkıştan girmeye çalışmak mı?

16. yüzyıl mimarisinin bütün ayrıntılarını ter ü taze taşıyan üniversitenin sütunları, abanoz tırabzanları, kıvıl kıvıl oymaları, tavanda kalem işleri, duvarlarda neredeyse bir karış kalınlığında simli çerçeveye kaplı, Hıristiyan havarilerin hayatlarını anlatan ağır tablolar, siyah damarlı mermerden, kasvetli duvarlar, o daha merdivenlerden çıkarken başlarını uzatıp fısıldaşmaya başladılar. “Sence hangi ülkeden? Avrupalı değil. Ama Doğuluya da tam benzetemedim. Gerçekten

farklı bir tip. En azından buralı olmadığı besbelli. Diğerlerinden daha ağırbaşlı olduğu aşikâr da...”

Öğretmen yanlarından geçerken duvarlar sustu.

Çantasından çıkardığı, en az bina kadar eski, antika bir anahtarı zorlamadan yerine sokarken elinde olmadan arkasına döndü; koridor başında iki kız öğrencinin meraklı bakışlarıyla karşılaştı. Onlara tebessümle mukabele etti.

Sınıfın kapısı yüzyılların gıcirtısıyla açılırken onu ilk karşılayan hafif rutubet kokusu oldu. Bu koku ve gıcirtının uyumunu düşündü bir an. “Ne kadar yakın ve birbiriyle iç içeydiler. Buraya ait, buralıydılar. Hâlbuki kendisi...”

Duvar ve pencerelerin yüksekliğini görebilmek için başını kaldırdı, kaldırdı; kapıya yaslanmış olmasa sırt üstü düşmesi muhtemeldi. Duvarlar pencereler ve bina azamet yarışındaydılar. Sınıfın haşmeti duvarlardan mı yoksa pencerelerden mi kaynaklanıyor bir türlü karar veremedi. Girişten itibaren sınıfın biri pencereleli biri penceresiz uzun iki duvarı boyunca dizilmiş sıraların arasından ilerledi. Antika olmasına az kalan kürsüye geçti. Kürsünün hemen yanında, kemerli pencereden, etrafı yer yer dökülmüş revaklarla çevrili avluya daldı gitti...

Ülkeden ayrılalı henüz kaç gün olmuştu ki? Hafifleyeceğine umduğu sızı sinsice artıyordu, tıpkı kimildadıkça acıyan bıçak kesigi gibi.

Duvarlar onun hissettiklerinden midir nedir, üşüdüler. Öğretmen yanağına inen damlanın sıcaklığıyla ısındı.

Acil bir telkinde bulundu kendine: “Ne oluyor yani, yayıldın gittin, toparla kendini ya da çek git, beceremeyecektin niye geldin!”

Bütün bunları sesli mi söylemişti, düşünceleri mi sese bürünmüştü... Anlamadı.

Zaten aralık olan kapının açılmasıyla kendine geldi.

İki kişi, ardından birkaç kişi daha konuşarak sınıfa girdi.

Neşeliydiler. Alışkın hareketlerle sıralara oturdular. Öğretmen yadırganmadığını görünce sevindi.

İsimlerini yanlış söylemekten korktuğundan; öğrencilerin adlarını masadaki klasöre gizlice yazdı. Rus; Aleksandır, İna ve Olga; Litvan, Yurgis ve sonradan Azeri olduğunu öğrendiği Natela.

“Günaydın, nasılsınız, ben iyiyim, teşekkür ederim.” diyaloglarıyla ilk hafta bitmiş, paragraf çalışmasına geçilmişti. Öğretmen, paragraf okuması yaparken öğrencilerin zaman zaman Rusça fısıldaşıp gülüşmeleri, ne dediklerini anlayamadığı halde, dikkatini dağıtıyor basit metni okurken takılıyor, bu da sınıfta gülüşmeleri artırıyordu.

Öğretmenle sınıf; farklılıklarına aldırmadan günlerce birbirine ısınmaya çalıştı. İlk günlerin soğukluğu gitmiş, üniversitenin bahçesinde, merdivenlerde oluşan göz aşinalığı selamlaşmaya dönüşmüştü. Anlamasa da günaydın demek, iyi akşamlar olduğunu tahmin ettiği sözlere Türkçe karşılıklar vermek artık hoşuna gidiyordu. Birinci ayın sonunda karşılaştıklarında ilk kelimeleri artık “merhaba”ya dönüşüvermişti.

Kapı belli belirsiz bir şekilde vuruldu, tanıdık gıcirtısıyla açılmaya çalıştı. Yılların yorgunu yaşlı, ahşap kapı bir türlü açılmıyordu.

Öğretmen, bakışları kapıda kapının açılmasını bekledi. Merakını yenemeyerek öğrencilerin soran bakışlarıyla birlikte kapiya yöneldi. Kapının ve sofanın gıcirtısıyla birleşen ayak sesleri sınıfın sessizliğine tuhaf bir renk katmıştı.

Kapıya bir adım kala, elini uzattığında aralıktan; en az içinde buldukları bina kadar yaşlı, buruş buruş damarlarıyla serçe ayağını andıran, iri bir turkuaz taşın süslediği altın yüzüklü bir el uzandı. Bütün ağırlığını yasladığı baston, kıvrım kıvrım gümüş tel işçiliğiyle nadir bir parça olduğunu saklamıyordu.

Bir an; bastonun mu kadının elini yoksa elinin mi bastonun titrettiğini çözmeye çalıştı öğretmen. Ama bulamadı.

Bu beklenmedik misafiri buyur etmek için kapıyı açtı ve yaşlı kadından bulaşan bir heyecanla Rusçayı falan unutup: “Aman buyurun, hoş geldiniz, lütfen içeri girin.” dedi.

Beklenmedik misafir, bastonundan güç alarak güvercin ürkekliliğiyle sınıfa bir iki adım attı. Bir şeyler söylemeye niyetlendi fakat heyecan ve merdivenlerin yorgunluğundan olacak bir türlü konuşamadı.

“Mer... Merhaba efendim. Bendeniz İrena Hanım.”

Aman Allahım! Yüzündeki kırışıklara, kıyafetine bakılırsa bu kadın en az 100 yaşında olmalıydı ve Türkçe konuşuyordu. Günlerdir evde konuştuğunun dışında Türkçe duyamamanın verdiği özlemle İrena Hanım'a dolu dolu bir “merhaba” dedi. Koluna girip onun adımlarıyla sınıftaki en ön sıraya oturttu.

İrena Hanım siyah kadifeden, tül ve saten kurdelelerle süslü şapkasını çıkardı. İnsana adeta müzeden alınmış hissi veren zincir saplı, sim işlemeli çantasının yanına şapkasını ihtimamla yerleştirdi.

Bu yeni, yaşlı ve gizemli öğrenciye diğer öğrencileri kısaca tanıtip derse devam etti.

Yorgunluk ve heyecanını üzerinden atan İrena Hanım; gözlüğünü takmış, çıkardığı bir deftere söylenenleri not alıyordu.

Öğretmenin cümleleri her okuyuşunda İrena Hanım önce biraz kekeleyip sonra çok hoş bir aksanla tekrar ediyordu. Okuma faslı bitince herkes merakla İrena Hanım'a döndü. Öğretmen Türkçe, öğrenciler Rusça olarak aynı soruyu sordu: “Türkçeyi nerede öğrendiniz?”

O, heyecanını bastırmak için büyük bir gayret sarf ederek, konuşmasını zorlaştıran, takma dişlerini arada sıkarak, büyük bir açlıkla Türkçe konuşmaya başladı. İnsanı geçmi-

şin sırlı köşelerine götüren, asil bir havası vardı konuşmasının.

“Efendim; bendeniz İstanbul’da, Beyoğlu’nda yaşadım. On beş yaş biz geldik Rusya’ya. Benim Mama ve Papa... Papa kuyumcu. Bendeniz Yivri.”

“Yivri” sözünü ilk defa duyan öğretmen fark ettirmeden İngilizce-Rusça sözlüğü alıp “Yivri”nin Yahudi olduğunu öğrendi.

İrena Hanım’ı susturmak mümkün değildi. Konuşuyor konuşuyor hatırlayamadığı yerde titreyen elleriyle öğretmenin ellerine tutunarak yardım istiyor. Kızaran yanakları, kuruyan dudaklarıyla konuşuyor, konuştuğunda hatırlıyor, hatırladıkça keyifleniyordu.

Genç kızlığı Beyoğlu’nda geçmiş. Öğretmenin adını ilk defa duyduğu “Havahos Sokak”ta evleri varmış. Burada durdu. Öğretmenin ellerini farkında olmadan sıkarak: “Acaba Havahos Sokak durur, İstanbul’da? Evimizdi bizim orda...”

Bu haliyle onsuz uyuyamadığı bebeğini, emziğini veya yastığını arayan annesiz bir öksüzü andırıyordu. Onca kırıklığın arasından masmavi, şeffaf bakışlarla umutla tekrarladı sorusunu.

Boğazi, ara vapurlarını, simitçileri, bozacıları, yoğurtçuları, ramazan mahyalarını, annesine elbise dikmeye gelen gündelikçi terziyi, kilise ve camiyle bitişik havrayı, ezan seslerini, Türk komşularını, Ramazanda iftara çağrılmalarını... Hangisine öncelik vereceğini bilemediği konuları birinden diğerine atlayarak anlatıyor, anlatıyordu. Anlattıkça heyecanlanıyor, kısılan sesini kesik öksürüklerle tazeliyor, hatırladığı her sözcükte bilinmez tatlarla kendinden geçiyor, coşku dalgaları arasında gidip geliyordu.

Anlaşıldığı kadarıyla yetmiş senedir hiç Türkçe konuşmamış, Anadolu’dan bir Türk ile karşılaşmamıştı.

Onu sakinleştirmek için zaman zaman araya giren öğretmen

men: "Anlıyorum, tabi tabi, evet evet." dedikçe anlaşılmanın verdiği zevkle yaşlı kadın, bir daha coşuyor, yatıştırılması imkânsız bir hal alıyordu.

Öğretmen, yanına iyice yaklaştı, İrena Hanım'ı ellerinden tuttu. Titreyen elleri birer kordu. Uçmak isteyen fakat ökselerden kurtulamayan bir serçeyi tutarcasına, incitmekten korkarak tuttu ellerini. Manikürlü kırmızı tırnaklarını farkında olmadan öğretmenin ellerine batırdı. Bu haliyle sesi kısılmışta yıllardır ötememiş bir kuşu andırıyordu.

İrena Hanım öğretmenin ellerinden güç alarak birden ayağa fırladı, kürkünün düğmesini ilikledi. Bembeyaz bukellerini düzeltti, iki elini yanlarına yapıştırdı. Minik kafasını arkaya doğru dikleştirerek; cızırtılı bir taş plak hissini veren sesiyle okumaya başladı.

Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak...

Daha fazla dayanamayan öğretmen, gözyaşları içinde kendini arka sıralara attı. Aylardır duymadığı İstiklal Marşı'nın ezgisi burnunun direğini sızlatmıştı... Ne yapacağını bilememenin verdiği kararsızlıkla: "Bravo İrena Hanım!" diyerek İrena Hanım'ın; buruşuk, yumuşak yanaklarından öptü sanki iki eski dost; yıllar sonra beklenmedik bir yerde ve beklenmedik bir şekilde gurbette buluşmuşlardı...

Kalaycılar

Baharın henüz, sadece bayıltıcı kokularıyla kendini hissettirdiği, cemrenin hangi ağacın dallarında asılı kaldığını aradığımız günlere rastlardı gelişleri. Çoğu zamanda geçen yıl yuvaladığı bacayı unutmuş, dalgın ve şaşkın bir leylek ailesiyle birlikte teşrif ederlerdi mahallemize. Havaaların ısınmasıyla içime düşen kıpırtılar gökyüzüyle mahallenin girişi arasında gelgitler yaşatırdı bana. Sokağın başını gözlemekten yorulunca gökyüzüne martılara; gökyüzünden sıkılınca sokağın başına çevirirdim bakışlarımı umutla. Denizde balık peşinde koşma zahmetine katlanmak istemeyen ya da sadece değişiklik olsun diye şehrin, mahallenin tepesinde devriye gezen martıları gözlemek, hiç aksatmadığım günlük işlerdendi.

Martıların gözde mekânları evlerin terası ve balkonlarıydı. Gözde yiyecekleri ise balkonlarda, teraslarda kış için kurutulmuş tarhanalardı. Tarhana serili evin üzerinde önce çığlık çığlığa ve hırçın birkaç tur atıp tarhanayı kuşların saldırısından korumak için bekleyen babaannenin ya da çocuğun bir anlık gafletini ganimet sayarak terasa ani pikeler yaparlardı. Martıların mahallenin tepesinde pervasızca didişmelerini, çevrelerini asla kaale almayan haykırışlarını çoğu zaman şımarık bir çocuğun yapmacık hiçkırıkları sanırdık.

Bizler zamanımızın çocukları olarak çevreye, hayata filen karışır ve katılırdık. Saatlerce televizyona kapılanmak

veya bilgisayara esir olmak gibi bir illetlerden uzak kalmamızın yararını sonraki yıllarda ayan beyan görmüştük. Annemin beni çağırdığında göremeyeceği ama mahallenin girişini çok iyi gözleyebileceğim bir yere yerleşirdim. Hiç kimselerle paylaşmak istemediğim kavuşma anını neredeyse bir dervişin ağırbaşlılığı ve sabırla bekler, beklerdim. Çoğu zaman ikindi ezanına karışırdı; kendilerine has billur çığırları. Ezan mı yoksa onların sesleri mi tereddüt ederdim. “Kalayçi geldi kalayçi” seslerini duyar duymaz; fırlar, aziz dostlarımın yanında biterdim.

Asla tek gelmez, karı-koca, çocuklar, cümbür cemaat gelirlerdi. Sokağımıza girişinden itibaren onların her türlü ihtiyaçlarına koşmayı, mahallelilerden rahatsız edeceklere karşı onları korumayı neredeyse ibadet olarak görürdüm.

Her şeyden önce tezgâhlarını kuracakları bir yer lazımdı. Güneşin çok etkilemeyeceği, çeşmeye ve duvara yakın, birazdan cınlamaya başlayacak çekiç seslerinin etrafı rahatsız etmeyeceği bir yer.

Onlara geçen yıllardaki kalaycıların yerlerini gösterirdim. Çoğu zaman da beğenirlerdi gösterdiğim yeri. Eğer oraya en yakın ev, tezgâha itiraz etmezse sırtlarındaki denkleri hemen yere indirirlerdi. Koyunlarından çıkardıkları koca bir bezle terlerini silerken çevreyi incelemeye başlardı.

Adamdan daha atik davranan kadın, önce sırtında taşıdığı bohçayı yavaşça kucağına alır. Yüzünün terini bile silmeden duvarın en gölgeli yerine geçer. Bağdaş kurar. Geldiklerinden beri içinde ne olduğunu bir türlü çözemediğim bohçayı keyifle açarken alınıdaki terleri silerdi.

Farkında olmadan yaklaşı yaklaşı kadının burnunun dibine kadar girer gözlerimi bohçaya dikerdim. Kadın iri ve ela gözleriyle bana sıcacık bir gülümseme yollarken kucağındaki bohçayı açmasını sabırsızca beklerdim. Bezlerin arasında kımıl kımıl, terden sıırıslam, gözleri henüz açılmamış bir

kedi yavrusu gibi esmer bir bebek çıkardı. Bebeğin, gözlerini kamaştırıcı ışığa aldırış etmeden yanağını annesinin sinesine sürmesi bana yazları köyde gördüğüm -annesini emmeye çalışan- buzağıyı hatırlatırdı. Dayanamaz bebeğin süt ve ter kokan yanaklarından öpüverirdim.

Onun annesine böylesine benzerliğini içten içe kıskanır, aynanın karşısına geçer annemle benzerliklerimi bulmaya çalışırdım gizlice. O zaman -bana göre- son derece geçerli bir tespit yapardım. "Esmer olanlar annesine daha çok benzer"di. Esmer olmadığım için hayıflanır dururdum. Sonra daha iyi görebilmek için bir köşeye çekilir başlardım onları seyre.

Onlar, o yıllarda yayın yapan rengârenk televizyonlarımızdı. Televizyonlarımız ki yayınına her an konuk olabileceğimiz kadar canlı, nerdeyse bir okul kadar eğiticiydi.

Kalaycılarımı seyrettikçe, onlara yardım ettikçe hayata bakışım genişler, kendimi için için beğenir, öteki çocuklardan daha farklı daha önemli hissederdim kendimi. Kimselere duyurmadan kendime iltifatlar yağdırırdım.

Onların dış görünüşleri benden farklıydı. Ben daha beyaz; onlar daha esmerdi. Ama hangi beyaza göre daha beyaz, hangi siyaha göre daha esmerdik. Birilerinin elinde renk ölçer vardı da ölçüyor muydu; hangi beyazın daha değerli; hangi esmerin daha çok horlanması gerektiğini?

Zihnimize kazanmış, asla bize ait olmayan kararmış yarılgılara her fırsatta isyan bayrağı çekerdim. Hâlbuki insanın renginin, ruh kalitesiyle ilişkisi olmadığını sonraları yaşayarak öğrenecektim.

Onların malları mülkleri azdı. Ama aynı heyecanları, sevinçleri paylaşan kalplerimiz vardı. Belli ki tek bir elden çıkmıştık.

Yıllar yıllar sonra bir caminin cümle kapısının yanındaki bakımsız ahşap bir tahtaya tebeşirle yazılmış yazılar beynimden gönlüme yıldırım gibi düştü.

“Allah, sizin ne dış görünüşlerinize ne de mallarınıza bakar. O sadece sizin kalplerinize bakar.” Kalaycı kadın bebeğinin doydduğuna; sütün dudaklarının kenarından sızdığına kanaat getirir, onu biraz önce açtığı kundağa itina ile sarar duvarın dibine yatırır.

Çiçek bahçesini andıran şalvarının paçalarını bir hamlede hafifçe yukarı toplar, usta bir hareketle fazlalıklarını belinin iki yanına sıkıştırıverirdi.

Bilirdim ki şimdi kalaylanacak kap kaçağı toplama vaktidir.

Kalaycı Pembe, sesinin daha gür çıkması için elini ağzının kenarına siper eder, başlardı çığırma: “Kalaycı geldi kalaycı!”

Kadının sesi -tıpkı kendisi gibi- öylesine pürüzsüz ve kıvrım kıvrımdı ki ses aynı anda bütün mahalleyi, evleri, evlerin odalarını bir bir dolaşırdı.

Sesi duyan kadınlar bodrumlara dolaplara, kilerlere hücum eder, kaynanalarından, annelerinden kalma ne kadar bakır sini, maşrapa, ,kevgir, mangal, ılistir, tencere, kepece, tava, cezve, ibrik, varsa kapıya yığar, beklemeye başlardı. Kalaycıyı beklerken renkleri kaçmış, şekilleri yamulmuş bakırları ellerine alır tek tek gözden geçirirler, ellerine aldıkları her kaptaki ömürlerinin artık geride kalan tatlı ya da acı dönemeçlerini hatırlamaya çalışırlardı.

Henüz yeni gelirken; damat efendi yemekten sonra elini yıkasın diye işte şu maşrapayla şu leğene su dökmüştü. Şu tek saplı tavada bebeğinin ilk mamasını pişirmişti. Rahmetli kayınpederinin vefatında helva kavurduğu koca tava buydu. Ya yüzünü karartmış şu küskün yemek sinisinde bunca yıldır acaba kimler doymuştu. Hele şu pirinç tutacaklı mangal dili olsa da söylese pişirdiği yemekleri, kahvemiz olduğunda yaptığımız kahve keyiflerini, ya odunumuz olmadığında elimizi, ayağımızı nasıl ısıttığını.

Kendini işe kaptırmış da Pembe'nin sesini duyamayanların kapılarını ben yumruklardım. Kadınlar arkamdan şakayla karışık seslenirlerdi. "Kız kalaycı çırağı, bu kalaycılar seni torbalarına koyup kaçıracaklar bir gün..."

Onlara cevap vermezdim. Onların zaman zaman mahalleye gelen acıklı türküler söyleyerek dilenen dilenci gibi kör olduklarını düşünürdüm.

Hemen her yıl mahallemize gelen bu insanlara sadece "Kalaycı" diye bakmalarına onlarla ilgilenmemelerine, nereden, nasıl geldiklerini merak etmemelerine kızardım. Kalaycılarımın renklerine takılıp kalmalarına, onların gönüllerini görme yeteneğinden böylesine yoksun olmalarına şaşardım.

Mahalle turumuz bittiğinde kalaycı Pembe Abla bir çuval bakırı yarı sürükleyerek, yarı sırtına vurarak gelirdi. Gülümsemişini metrelerce öteden göze çarpan süt beyazı dişlerinden anlardım.

Kocasını çoktan çukuru kazmış; körüğü ateşe vermiştir. Karısının müşkül vaziyette geldiğini görünce çevirmekte olduğu körüğün kolunu bırakıp yerinden fırlardı.

– Kızarımlı sana, çağırmasın ki yardım edeyim, ep böyle yaparsın be Pembem!

Kocasının bu hareketinden tüm yorgunluğunu unutan pembe, son bir gayretle çuvalı kocasının ayakları dibine zaferle sürükler: "N'olcek şuncazlar be." derdi.

Bir zamanlar sofraların, ziyafetlerin başköşesine kurulan, kim bilir kaç yıldır bir köşeye atılıvermiş, unutulmuş, hayattan elini eteğini çekmiş kap kaçaklar için şimdi diriliş vaktidir. Eski, küflü, eğri büğrü, rengi kaçmış bakırları çuvaldan tek tek çıkarırken bu günün rızkını elde etmenin sevinciyle cilveleşirlerdi.

Adam neşeli bir ıslıkla tekrar körüğün başına geçer, Pembe, sözlerini yeni uydurduğu bir türküyü başlardı. Kadın, elekten geçirdiği incecik kumla bütün kapları; elleri yoruldukça ayak-

ları, ayakları yoruldukça elleriyle ovarı. Onun ovduğu kap-
ların eğriliklerini kocası çekicin neşeli çın çınlarıyla düzeltir,
kapları bütün eğriliklerinden arındırıverirdi. Onları seyredere-
ken insanların çalışırken de neşeli olabileceğini öğrenirdim.

Keşke bizim yamuk yalanlarımız olan, yılların küfünü
yüklenmiş ön yargılarımız, etrafa dayanılmaz kokular salan
gıybetlerimiz, ötekinin farklılığına tahammülsüzlüğümüz de
birkaç çın çınla giderilirse biz de en az bakır kadar pürüz-
süz ve düzgün olabilseydik.

Ateşi güçlendirmek için körüğe iyice asılan adam, bakır
bir kâseyi ince uzun maşasıyla kavrayıp alevlenmeye başla-
yan közlerin üzerine kapatıverirdi. Ateşin gizlenmesi bir an
içimi karartır; ama belli etmez, birazdan olacıklara hazırlar-
dım kendimi. Çünkü birazdan kalay perileri buraya üşüşecek
ve benim için dans edeceklerdi...

Çömeldiğim ateşin başında sabırsızlıktan iki büklüm
beklerdim. Kalaycı, közün üzerinde bakıra ustaca daireler
çizdirirken daha fazla dayanamaz seslenirdim.

– Amca hadi kalayı sürsene!

Sabırsızlığımı çoktandır fark etmiş olan adam; tüm yüre-
ğiyle gülümserken birer pırlantayı andıran gözlerini kısarak:

– Olur, mu be! İyice yakmazsam kalay tutmaz, akar gi-
der. Önce iyice temizleyip sonra yakmak lazım gelir.

“Yanarak temizlenmek ya da temizlenerek yanmak” İşte
hayatın şifresi, olmazsa olmazı; beynimizin, gönlümüzün her
daim ihtiyaç duyduğu buydu. Ruhumuzu kirlerinden arın-
dırırken yanabilmeyi göze almalıydık. Çekilen çileler tabi ki
boşa değildi çünkü nihayetinde arınmak vardı. Madem lütfu
da hoş kahrı da hoş; gerisi boştu.

Ateşteki bakırın iyice yandığına kanaat getiren adam,
bakırın iç kısmını kendine çevirir; yanı başındaki çuvalın
içinden bir çimdik -büyülü- toz alır, bana “İşte şimdi” der gibi
bir göz kırpar; tozu, kızgın bakırla buluştururverirdi.

Bir anda -sadece benim görebildiğim- binlerce kalay perisi el ele tutuşarak ateşin üstünde oluşturdukları efsunlu bulutun içinde aheste aheste raksa başlardı. Daha fazla dayanamaz; yükselen dumanla birlikte zembereğinden boşalan yay gibi fırlar; onlara alkışlarla katılırdım.

– Girdiğim bulutun içinde ne kadar kaldığımı hala kestiremem. Dışarıdan çok kısa gibi görünen bu anın daha sonraları bast-ı zaman olabileceğini öğrendiğimde; kendi kendime gülümsemeden edemedim.-

Sevincimin görülmesinden utanır, uyuşan bacaklarımın üzerine tekrar çömelirdim. Kalaylanan ve parlatılan kaplar sahipleriyle buluşmak üzere güneşe bir bir dizilirken ayrılığın hüznü sinsice çöreklenirdi yüreğime. Kaplar dizildikçe ayrılma vaktinin yaklaştığını hissedirdim.

Üzüldüğümü, gözlerimin dolduğunu hisseden adam nasırlaşmış parmaklarıyla başımı okşar, bana fark ettirmemeye çalışarak beni karısına gösterirdi. Pembe, bebeğini emzirmeye ara verir, duvarın dibindeki çıkından aldığı elmayı şalvarının dizine sürterek iyice parlatır, bana seslenirdi.

– Gel kız yanıma; gel bakayım alasın bunu!

Pembenin yanına giderken gözlerim daha fazla dayanamaz boşalıverirdi. Ama o ne yapar; ne eder, beni güldürüverirdi.

– Kız ağlarsın sen, ağlarsan akar sümüklerin. Erkez der sana fırtıklı kız...

Hala hangi şehirde, hangi sokakta o esmer yüzlü pırıl pırıl yürekli dostlarıma rastlasam; dayanamam. Bilinmez bir güç beni onlara doğru iter. Gider bir müddet karşılarında dikişirim. Bakışlarım közlerin kızılığında erir gider. Ayaküstü bir sohbetten sonra gönlümün birazını orada bırakarak ayrılırim yanlarından.

Kara umut

“Bu da katılmak zorunda olduğum iç bayıltan ziyaretlerden biri olacak. Dost ziyaretiymiş, insanlık göreviymiş, hoşlanmasam da katılmalıymışım; ne olacak sanki? Sohbette başrolü televizyonun elinden alıp bakışlarını televizyonun esaretinden kurtaracaklar mı? Hiç olmazsa konuşulan birkaç cümleyi dinleyip birkaç soruyu cevaplayacaklar mı? Sadece kendilerini anlatıp yine kendileri dinlemekten vazgeçecekler mi?” diye çemkirip duruyordu benim ukala önyargım.

“Azametli tabaklardaki tatlı ve tuzluların çeşidince iltifata mazhar olan ihtişamlı ikramlar. Ev sahibinin: “Hangisinden yemedi? Acaba beğenmedi mi? Yoksa diyetle mi?” merakı, diyetleseyeniz öldürücü ısrarla -bu defalık- diyeti kırdırma azmi.

Önyargım gemi azıya almış, ben susturmaya çalıştıkça pişkinleşip sınırlarını genişletiyordu. Öyle bulunmaz Hint kumaşydı ki her zaman ve mekânda mutlak haklıydı. Olacaklara yetersizlik, olumsuzluk, bozukluk ve karalık bulaştırmakta üstüne yoktu.

Her ne kadar çokbilmiş, saman altından su yürüten olsa da uyarılarının bazılarında haklı çıkmıştı. Fakat orada sıkıntıdan hafakanlar basacağı, suratımı karartıp etrafa tuhaf espiriler yapacağım konusunda avucunu yalamıştı.

Sanırım karakterimin inatçı cenahı şahlanmış onu hak-

sız çıkarmak için hamlelerde bulunuyordu. Onlar birbiriyle didişedursun ev sahipleri bizi salona buyur etti.

Burası yerlere kadar kadife perdeler, oymalarla bezeli koltuklar, altın sarısı kaplanmış aynalar, ıslıl ıslıl devasa avizelerle donatılmış bir misafir salonuydu.

Misafir salonuydu; çünkü insan böylesine üstüne üstüne gelen eşyalara ancak misafirliğin hatırına katlanabilirdi. Ayağımı uzatsam gümüş bir şamdanı, kolumu sallasam kristal bir vazoyu deviririm endişesiyle kendimi sıkıca kucaklayıp güvenli bir köşeye büzüldüm.

Arkadaşım, eşim ve çocuklar koltuklara kanepelere kuruldu. Merakım başını uzatmış ev sahipleri gelmeden salonun detaylarını kolaçan ediyordu. Salon gerekli gereksiz gümüşler, neye yaradığını çözemediğim süslerle doldurulmuştu. Sehpalardaki örtüler, örtülerin üzerindeki kocaman cam kaplar, onların içindeki kurutulmuş çiçekler, rengârenk ve çeşit çeşit mumlar...

Duvarlar ayrı bir âlemdi. Renk uyumuna zerrece dikkat edilmeden asılmış çiniler, bakırlar, koca koca çerçeveler...

Çingiraklı bir kahkahayla kendime gelmek zorunda kaldım. “Zevke bak zevke... Duvarlar sanki antikacı dükkânı ne bulmuşlarsa asmışlar. Türbe mi desem dilek ağacı mı her yer salkım salkım. Dükkânlarda ayna, mobilya, çerçeve, levha, çini, bakır namına ne varsa toplayıp getirmişler.”

Önyargımı artık hiçbir şey durduracak gibi değildi, ağzından köpükler saçıyordu. Kalktım saçlarımı düzelttim. Duvardaki levhalardan birini incelemeye koyuldum. İyice zıvandan çıkmış bir sesle: “Bak bak çok anlarsın! Git otur yerine de birazdan başlayacak selamlaşma faslına hazırlan. Ha yapılacak abuk sabuk sohbetler de cabası...” Aynada alnı endişeyle kırışmış, somurtmanın çok ötesinde bir suratla burun buruna geldim. Kendime bakmaya daha fazla tahammül edemedim. Yerime oturdum.

Salonun kapısı açıldı. İlk anda içeri bir bulut yığını indi sandım. O kadar bembeyaz, o kadar hafif... İçeri giren akça pakça kadın sanki yere değmeden yürürken yerlere kadar uzanan elbisesiyle bende ayakları olmadığı kanısı uyandırmıştı.

Eşim ve diğerlerine baktım. Neredeyse hazır ola geçmişler ve yeni komutu bekliyorlardı.

Aykırı yanım haykırdı. "Mecbur musun ayağa kalkmaya, oturduğun yerde!" Sahte bir öksürükle susturdum onu. Çünkü kadın; elini öpmek için bekleyen erkekleri atlamış, doğruca bana yönelmişti.

Omuzlarına düşen beyaz krep örtünün alını ağır bir iğne oyasıyla işliydi. Alttan sıkıca bağlanmış saçlarından fırlayan hınzır birkaç gümüş tel iğne oyalarına karışmıştı. Beyaz üzerine simli çiçekler serpiştirilmiş elbisesinin kuşağının püskülü de safi simdi.

Simlerin ve beyazların arasından masallardan gelir gibi elini uzattı. Avucumdaki eli tutayım mı sıkayım mı bir an kararsız kaldım. Avuçlarımda alevden bir serçe, kıpır kıpırdı. Titremeyi durdurabilmek için iki elimle nerdeyse şeffaflaşmış elini sıkıca tuttum. Dikkatlice baktığımda aynı serçe hafif yana yatmış yüzünde de belli belirsiz çırpınıyordu. Ela gözleri avizenin şavkımasıyla iyice ebruli bir hal almış; yeşil mi, sarı mı; hangi renk baktığı belirsizdi.

Bu şekilde ne kadar kaldık bilemiyorum. Diğerlerinin el öpme uğraşlarını nasıl ustalıkla boşa çıkardığını da görünce önyargım süklüm püklüm oldu. Hatta yorum yapacak gücü bile kalmadı.

İki kişilik kanepeye diğerlerinin karşısına oturduk.

"Nasılsınız" faslına hiç girmedik desem abartmış olmam. Önyargım burada da çuvallamış mum gibi erim erim eriyordu.

Neler okursunuzla başladık. Nereden girdiğimizi bileme-

diğim bir edebiyat sohbetinin ortasında bulduk kendimizi. Konuyla ilgisi az olmasına rağmen evin kızları, beyi, eşim arkadaşım katılıverdiler bu ölunesi sohbe. Meğer herkesin söyleyeceğı bir söz, mısra, beyit hatta dörtlük varmış da sohbet açılıns diye hepsi dört gözle bekliyormuş. Fuzuli'den, Yunus'tan beyitler uçuşmaya başladı.

“İstanbul’u dinliyorum gözlerim kapalı”yı gözlerini hiç açmadan okudu. Ezber özürlü olduğumdan “Anlatamıyorum”da ancak yarısına kadar eşlik edebildim. Nazım’a ve Necip Fazıl’a eşit mısralarla yer vermesinin sebebini; Tevfik Fikret ve Mehmet Akif’e de aynı şeyi yapınca anladım. Karacaoğlan’ın koşmalarından, Pir Sultan Abdal’ın demelerine, Köroğlu’nun koçaklamalarına salınıp durduk.

Her yer efil efil çayır çimendi. Ege türkülerinden bir iki mısra geçtikten sonra Veysel’in İki Kapılı Han’ından içeri daldık.

Buraya gelince Beyazlı Hanım aldı sazı...

Eşinin görevi sebebiyle ülkenin gezilmedik yerini bırakmamışlardı. Doğu, Güneydoğu, Karadeniz... Çocuklarının her biri farklı şehirlerde dünyaya gelmişti. Anlatırken farkında olmadan yöreleri kendi şiveleriyle aktarıyor, mimikleri ona göre şekilleniyordu. Karşımızdaki bir anda kostümleriyle birlikte meddaha dönüşmüştü.

Erzurum’dan Kars’a giderken trende yanında oturan ihtarlı kadının önce yüzünü saklayıp konuşmadığını ama ilk beş dakikadan sonra kadınla can ciğer dost olduklarını; kadının üç kızı olduğunu eğer yoldaki de kız olursa kocasının kuma getireceğini ağlayarak anlattığını hatırladı. Gittikleri köyde Türkçe bilmeyen kadınlarla anlaşabilmek için haftasında kadınları eve toplayıp pasta börek ikramları arasında onlara okuma yazma öğretirken kendisinin şakır şakır Kürtçeye başladığını; bir müddet sonra da sohbetlerde köylü kadınlarının Türkçe konuşmaya başladığını anlattı.

“Samimiyette sırlı bir güç vardır siz bir adım giderseniz size beş adım gelirler. Yeter ki yapacağınız işlere çıkar keri bulaşmamış olsun.” dediğinde hayata bakışının değme felsefecilere taş çıkartacak kadar tutarlı ve hayatla başa güreşecek kadar kıvraklığına inanamadım.

Geçen yıllardaki bunca mücadelede, veteriner olan kocasının hakkını yememek için arada ona şükran yüklü bakışlar göndermeyi de ihmal etmiyordu.

Dışarıdan bakanların hayretten hayrete düşeceği zorlukları, mahrumiyetleri alabildiğince mizaha bulayıp dinleyenlere acıma, yüksünme fırsatı bırakmıyordu. Yaşıyla tezatlık arz eden konuşmasındaki cevvaliğin sebebini çözmekte gerçekten zorlanıyordum.

Salonu ve içindekileri buhurdan gibi saran sohbet oraya geliş sebebimizi, yarın erken kalkacağımızı, çocukların erken yatması gerektiğini hatırımızdan silivermişti. Zaten öyle ağzı yırtılacak gibi esneyenimiz de yoktu.

Birden buraya “geçmiş olsun” dilemek için geldiğimizi hatırladım. Mekân hastalıktan, tedaviden bahsetmeye hiç de müsait değildi. Ayrıca ortalıkta hastaya benzer kimse de görünmüyordu. Aksine gelirken hafiften “ağrıyabilirim” sinyalleri veren başım da pürsıhhatti. Eşime kaş, gözle; kime geçmiş olsun diyeceğimizi sormak istedim. Her zamanki gibi anlamadı. Sesli olarak “Bir şey mi istedin?” dedi.

Gelen ikram tabakları çoktan temizlenmiş; çayların ne zaman boşaldığını ne zaman doldurulduğunu anlayamamıştık. Ev sahiplerinin bu konudaki dirayeti gerçekten hayretengizdi.

Sohbetin verdiği rahatlıkla kimsede kımıldayacak takat kalmamıştı. Kalkma müsaadesi isteyelim diye birbirimize baskarken duvarda okuyamadığım bir kufi levhayı işaret etmek için kaldırdığım elim kadının başörtüsüne takıldı. Sıyrılan başörtünün ardından kadının ensesindeki şey kendini ortaya attı. Gayri ihtiyari elimle başını hafifçe öte yana çevirdim.

Kara, lacivert, morun bütün çeşitleriyle damar damar bir kubbecik; anlatılması imkânsız ürkütücülükte; ur mu, çiban mı, yara mı belirsiz! Ya da hepsini, ihtiva eden bir şey tam ense kökünde öylece duruyordu.

Yarı uykuda, tortoptu. Fakat pençe ve tırnaklarını geçirmek için sinsice bekleyen bir canavar gibiydi; her an korkutmaya hazır ve gözlerini açıp aniden saldıracak...

Kadın başını yavaşça bana çevirdi.

– Korkuttu mu sizi? Keşke görmeseydiniz. Bilirim, ilk zamanlar bana yaptığı gibi şimdi sizi de tedirgin edecek. Huyudur korkutmaya bayılır. Korkuttukça daha da kararır, gerilir. Birlikte ikinci yılımız artık huyumuzu suyumuzu öğrendik.

Onun hayatıma girmesinden sonra hayatım tadına doyumaz bir hal aldı. Daha önce bayramlar, yılbaşılar, yaş günleri nadide günlerdendi. Ama ondan sonra her günümü bayrammış gibi yaşıyorum. Bana, sadece bir yolcu olduğumu her günün, saatin, an'ın altın olduğunu fısıldar durur. Öyle inandırmış ki beni uykuda geçen vaktime acır oldum. Güneşten önce güne başlıyorum, böylece menekşelerim topraktan başını uzatınca ilk benimle karşılaşılıyorlar. Ortancaların patlayan tomurcuklarına tek şahit benim.

Sınırlarımızı biliyoruz. Bazen aşırı gider. En çok da seceme engel olmasına içerliyorum. Yoksa bir arada yaşayıp gidiyoruz. Ömrü verene şükürler olsun.

Kadın anlatırken ensesine bakamıyor, gayr-i ihtiyarî gözlerimi kaçıırıyordum. Ne kadar çaba göstersem de gözlerimin buğulanmasına engel olamadım. Titreyen parmaklarıyla uzandı, gözlerimi elindeki bir mendille kurulayıp mendili avuçlarıma bıraktı. Baktım, mendilin kenarları da simle iğne oyası işliydi. Gözlerimin ardından faaliyete geçen burnumu da sildikten sonra yıkayıp getirmek niyetiyle mendili avucumda sıkıştırdım.

Salona girerkenki hafif yana eğikliğin ve serçe çırpınışı-

nın sebebi ortaya çıkmıştı. Her şeye çözüm bulmaya soyunan aklım sinmiş ve şaşkındı. O yüzden ona danışıp ortama uygun bir cümle kuramadım. Cümleden vazgeçtim; ilaç olsun diye bir tek sözcük bulamadım. Aptallaşmış, şaşkındım. Baştan aşağı hayal kırıklığı içindeydim. Karşımda derdinde neredeyse derman bulmuş çizgi dışı biri gülümsüyordu.

Önyargım tozu dumana katarak yok olmuştu. Bu sohbetleri haftada ya da on beş günde bir yapmak üzere sözleşip ayrıldık.

Bir hafta sonra gidemedik. Eşimin de benim de beklenmedik bir toplantımız çıkmıştı. Üçüncü hafta haber vermeden gidip sürpriz yapmayı planladık. Son çıkan kitaplardan bir iki tane aldım. Önceleri bir şeye benzemeyen fakat yapa yapa ustalaştığım elmalı pastadan yaptım. Pastanın üzerine hamurla “Naile Hanım’a” diye yazdım. Pastayı beğenmemesi imkânsızdı çünkü tıpkı onun salonu gibi süslüydü.

Evlerinin sokağına döndüğümüzde sokağın başından onun evinin önüne kadar uzanan ne olduğu apaşikâr bir kalabalığın beklediğini gördük. Üzerine serilmiş bembeyaz, iğne oyalı krep başörtü kıpır kıpırdı. Eller üstünde tıpkı onu ilk gördüğüm gibi yere değmeden uçan adımlarla ilerledi. Kasakatı kesilmiştim. Arabadan çıkacak gücü bulamadım. Elim enseme sıkıca kavradı. Yıkanıp ütülenmiş mendili cebimden çıkardım. Ne gözlerimi ne de burnumu sildim. Arabanın camından ona salladım. Hangi türkü ya da manideydi? Her zamanki gibi hatırlayamadım. Sahi nasıldı? “Mendil ayrılık demekmiş” ya da “Mendil bende gönlüm sende” miydi?

Sevim

O nu kendisiyle baş başa görmek isterseniz; ağır işiten kulaklarıyla sabah ezanını dinlemeye çalışırken yakalamalısınız. Avucunu sağ kulağına dayamış; pencerenin pervazına tıp tıplarıyla ritimde, evinden mahalleden uzaklaşmışken.

Her iki yanı sardunyalarla bezenmiş, sokağa bakan pencerede sokağın, sabahın mahmurluğuna eşlik ederdi. Pencereye, sabaha o kadar yakıştırdı ki -çocuk aklımla- onsuz sabah olmaz diye düşünürdüm.

Bir müddet sonra vaziyetini değiştirir, tumbul bileklerindeki boncuklar şingirdar, bu sefer de sol yanına yaslanırdı.

Herkes bilir; Sevim'in konuşma kabiliyeti pek azdır. Cümle kuramaz, sözcükleri birbirine bağlayamaz. Ancak bir iki sözcükle, nadiren konuşur. Ama bu saatlerde dudakları kıpır kıpırdır. Kendini öylesine kaptırır ki görenler, biriyle sohbet ediyor sanır.

Onu bu halde seyredebilmeniz için sizi göremeyeceği bir yerde ve sessiz olmalısınız. Çünkü sizi hissettiği anda kaplumbağanın kabuğuna çekilmesi gibi pencereden içeri kaçar, sardunyaların arasında kayboluverir.

Yaşını hiçbirimiz tam olarak bilmezdik. Zaten kendisi de bunu hiç merak etmedi. Ama saçlarındaki aklardan, doğuştan beri taşıdığını düşündüğümüz yüzündeki derin, tatlı kırışıklardan yaşını ellide dondurmuştuk.

Koyu siyah saçlarını annesi yıllardır aynı model keserdi. Kaşların iyice üzerinden, kısacık kâkül ve kulakların bitiminde küt bir kesim. Sevimin saç modelini onunla birlikte öylesine benimsemiştik ki “Sevimin saçı gibi” sözü mahallede adeta deyimleşmişti.

Yaşı hakkında kesin bir hüküm veremediğimiz gibi kilosunu da bilmezdik. En az yüz elli kilo olmasına rağmen merdivenleri kendine has bir çeviklikle sağa sola tutunarak bir çıkışı vardı ki seyredilmeye değirdi.

Elbiselerini annesi ona has modellerle dikerdi. Robadan büzgülü, dizlerinin hemen altında; yazın basma, kışın pazen ama muhakkak çiçekli elbiselerdi.

Hiç ayakkabısı olmadı. Çünkü evin çevresinden başka gittiği bir yer yoktu. Bu yaşına kadar mahalleden çıktığını gören de olmamıştı. Yaz kış giydiği lastik terliklerle -tombul ayaklarının yarısı dışarıda- gezerdi.

Çocukluğumuzun en kadim arkadaşıydı. Evcilikse evcilik, kaydıraksa kaydırak, bizimle her şeye vardı. Yeter ki koşmaca olmasın; koşmayı hiç beceremez tikanır kalırdı.

Oyunlarımıza katıldığında çoğu kez annesi pencereden bağırdı: “Kız Sevim, kör olmayasica gel otur şuraya, bir yerini kırıp başıma bela olacaksın!” Sanırım Sevim’in kulaklarının duymamasının hikmetlerinden biri de bu anlarda kendini gösterirdi.

“Akli beş yaşındaki çocuk akli kadar.” derlerdi. Bizim için Sevim’in yaşının, aklının önemi yoktu. Anlamazdık o zamanlar. Akıl dediğin nedir ki... Biz onu akılla değil; gönlümüzün derinliklerinde bir sevgiyle, her şeye rağmen seviyorduk.

Oynadığımız oyunu her kazanışımızda oturduğu taşın üzerinde kendisine göre ufacık kalan elleriyle bizi alkışlardı. Biz de coşkuyla koşar, yumuşacık vücuduna her birimiz bir yandan sarılırdık.

Sanmayın ki Sevim hep böyle mülayimdi. Onun da celallendiği, kızgınlığa kapıldığı anlar yok değildi.

Astığı çamaşırların yağmurla ıslanma tehlikesi varsa onu yatıştırmak çok zordu. Bir iki damla yağmur görse; evin camlarını zangır zangır titreten bir sesle ağlamaya başladardı.

“Anne bak mamur yağıyo...”

Hele bir de gök güremeye başlamışsa artık onu zapt etmek imkânsız bir hale gelirdi. Hemen çamaşır sepetini başına geçirir, terliklerini her zamankinden daha çok şıpırdatarak terasa çamaşırları toplamaya çıkardı. Çamaşırların ıslanmasından duyduğu üzüntüyü derin ‘of’larla dile getirir, duyanlar anlardı ki; Sevim çamaşır topluyor.

Başta yaşlı anacığı olmak üzere ev halkı hatta mahalleli onu yatıştırma seferberliğine girişirdi.

Gök güremesi onun çocuk ruhunu iyice ortaya sererdi. Her bunaldığında ve sevindiğinde yaptığı gibi gider; iri cüsesiyle anacığının kanadının altına sığınır, pencereden göğe bakar: “Anne gür gür dede geliyor.” diye ağlamasını sürdürürdü.

Birçok sözcüğü düzgün telaffuz edemese, isimlerimizi bilmesede mahallede tanımadığı kimse yoktu. Çok küçüklere “miniki” sekiz on yaşındakilere “bebeki” büyüklere de “abası, abisi” diyerek kendi sözlüğünü oluşturmuştu. İnsanlar arasındaki akrabalık bağını çok iyi bilirdi. Kim, kimlerle kardeş; kim kimlerin çocuğu, hiç yanılmazdı.

O bizim gibi konuşamıyordu ama biz onun gibi konuşur olmuştuk.

Onca sene aynı mahallede yaşamamıza rağmen verdiğimiz hiçbir şeyi yanımızda yemez; anlayamadığımız bir utançlık gösterirdi. Biz de aldığımız şekerleri onun kucağına veya elbisesinin cebine koyar usulca uzaklaşırdık. Ancak biz gittikten sonra gözleri yerde, ağır hareketlerle şekerleri

alırdı. Bu haliyle adına öylesine mütenasıpti ki işte, o bizim Sevim'imizdi.

Sonra biz büyüdük; o biraz daha yaşlandı. Gelin arabalarının ardından bizimle birlikte dayanamayıp koşarken annesinin pencereden bağırmaclarına da aldırış etmedi. Aramızda mutluuydu.

Mahallede cenaze olduğu zaman hemen birimizin yanına gelir, eliyle uzakları işaret eder, gülerek: “Didecek ha?” derdi

Bizden sonraki çocuklar onu anlamakta zorlandılar. Hatta anlamadılar. Onlar televizyona bilgisayara kapılanınca Sevim bir başına kalakaldı.

Günlerce merdivenin dibine oturup eski günlerdeki çocuk kalabalığını bekledi. Önceleri çocuklar tek tük gelirken sonra onlar da kalmadı. Bazısı okula gitti. Bazısı “internetkafe!”lere takıldı.

Kapı önü sohbeti yapan kadınlardan hiç hazzetmedi. Örgüleri, dantelleri, iğne oyaları, kanaviçeleriyle; peteğe bal yağın arılar gibi devamlı vızıldarlardı. Kimse, kimseyi dinlemezdi. Kaynanalar, kocalar, görümceler, eltiler ortaya atılır; sündüre sündüre konuşulurdu.

Onların vızıltılarına, uzak bir köşede parmaklarıyla oynayarak bir müddet sabrederdi. Sonra bahçede çöp kovasının üzerinde hazır bekleyen süpürgesini alır; kadınlar orada değılmiş gibi tozu dumana katardı. Anında bütün vızıltı kesilir, hepsi başka bir gölgeliğe kaçardı.

Bizim, mahalleden ayrılmamızdan altı yedi yıl sonra duyduk ki annesi hastalanmış. Sevim annesinin karyolasının dibinde, dizlerinin üstünde günlerce oturmuş. İçi, iri cevizli, sapsarı en sevdiği akide şekeri, kaymaklı bisküvi getirmişler, cebine koymuşlar. Bir türlü yerinden kaldıramamışlar. Karyolanın demirine kenetlediği parmaklarını kimse açamamış annesinin yalvarması, bağırması da para etmemiş.

Aradan çok geçmedi, annesi vefat etti. Annesinin bah-

çede yıkanmasını, kefenlenip tabuta konmasını gözlerinin önüne düşen, çoktandır kesilmemiş kâküllerinin arasından hiç konuşmadan seyretti. Gitti dolabından en yeni entarisini giydi. O kadar aradı ama kalabalıkta terliklerini bulamadı. Cenaze telaşından ne yaptığıyla ilgilenen de olmadı.

Annesi için verilen salayı yine pencereden ezan gibi dinledi. Etraf kalabalık olduğundan ritim tutamadı. Sadece sardunyalarla oynadı.

Cenaze mahalleden ayrılırken en arkada, yalınayak, sırtında anasının bu yaz diktiği sarı üzerine kırmızı çiçekli entarisiyle Sevim vardı. Şimdiye kadar bir kerecik olsun ayrılmadığı mahallesinden anacığının peşi sıra yalpalayarak cemaate yetişmeye çalışıyordu.

Her zaman girmeye çekindiği, gördüğünde sırtını döndüğü kalabalığa en ufak korku duymadan katılıvermişti. Ağır vücudunu taşımasına destek olsun diye bir eli belinde ama gözleri hep annesinde, ahlayıp oflamadan, yadırgamadan, gideceği yeri gayet iyi biliyormuş gibi kararlı ve güvenle yürüyordu.

Böylesine bir gidişe hiçbirimiz dur diyemedik.

Kargalak

Mahallenin denize bakan tepesinde denizi gözleyen çocuk incecik boynunu ileri doğru uzattı. Hah tamam, doğru görmüştü. Ne vakittir çömeli durmaktan karıncalanmış cılız bacaklarının üzerinde doğruldu. Son bir kez daha dikkat ke-sildi. Görüyordu işte! Denizin üzerindeydiler. Gömleğin koluna burnunu keyifle sildi. Beklenmedik bir cevvallikle sokağa doğ-ru fırladı. Sevimli bir sokak köpeğinden daha cana yakındı.

Sokağın başına gelince elini ağzına boru yapıp: “Duyduk duymadık demeyin! Kargalak kıya (kıyıya) vurdu!”

Hırsından bembeyaz kesilmiş deniz; kucağına aldığı, ceviz kabuğundan farksız balıkçı motoruyla ve motorun içindekilerle gönlünce eğleniyordu. Vücudu görünmeyen bir devin elleriyle şaplak atması gibi motoru kâh sağa kâh sola çarpıyordu.

Rüzgârla da işbirliği yapan denizin keyfine diyecek yoktu. Karşıdan gönderdiği dalganın daha biri kırılmadan ar-dından diğeri yetişiyordu. Dalgaların arasında iyice ufalan, acizleşen balıkçı motoru; vücuduna değen dalgalar; birer ateş yalımıymış gibi kendini birinden ötekine atıyordu.

Adam, kış tarafta pompanın başındaydı. İki eliyle tuttu-ğu pompanın demirini önce olabildiğince yukarı çekiyor; son-ra bütün gücüyle demiri yuvasına ittiğinde motorda biriken su pompanın kalın borusundan denize hevesle dökülüyordu. Pompadan gelen su kesilene kadar adam bu işe devam etti.

Alnından gözlerine akıp gözlerini yakan teri, beyaz fanilasının tersiyle sildi. Motorun ortasındaki daracık kamaraya girip dümeni çocuktan teslim aldı.

Kamarada babasıyla yan yana oturan oğlan, bir babasına bir dümene baktı. Babasının, kendisine: “Aferin, motoru çok iyi sürdürdün!” diyeceğinden o kadar emindi ki; babası oralı bile olmadığı halde içinden geçirdiği bu sözü duymuş kadar mutlu oldu. Gülümsedi.

Motorun başında, halatın bağlandığı “baba”nın hemen yanındaki başaltı kapağı aralandı. Aralıktan başını uzatan kadın güneşten kamaşan gözlerine elini siper etti. Önce motorun içini sonra kendinden geçmiş denizi gözleriyle taradı. Başaltı kapağını geri yaslayıp bulunduğu yerden çıktı. Onun ardından gözlerini iki eliyle sıkıca kapamış; biri sarı, biri kumral iki baş uzandı. Altı yedi yaşlarındaki kızla oğlan, ayağa kalkıp bir müddet güneşe alışmaya çalıştı, yavaş yavaş ellerini gözlerinden çeken çocuklar, denizin yüzünü görünce kapağın hemen yanına büzülmüş annelerinin eteğine sıkıca sarıldı.

Yola çıktıklarında henüz gün ışımamıştı. Demek ki üç saat-tir yoldaydılar. Çocukları deniz tutmuş, motordakiler de sersemlemişti. Varacakları yer artık iyiden iyiye görünmeye başlamıştı. İnce Burun’un arkasına kargalak toplamaya gidiyorlardı.

Dört gözle beklenen yaz yağmurlarının sebep olduğu sel, elli mil ötedeki kereste fabrikasının atıklarını önüne katar denize sürüklerdi. Sel zamanı deniz yarı beline kadar çamura bulanır, bir zamanlar nasıl da masmavi olduğunu hatırlamaya çalışırdı. Böyle zamanlarda büyük, küçük motor sahipleri gecedeki motorlarına mazot doldurur; yolda yemek için tuzlu balık, tahin helvası, domates zeytin peynirden ibaret kumanyalar hazırlardı.

Yola ne kadar erken çıkarsanız kargalakların en irileri düşer kısmetinize. Sizden önce bir motor geçmişse siler sü-

pürür sahili. Size de ancak çalı çırpı kalır. Bu yüzden çoğu motorcu daha çok kargalak toplamak için eli işe yatkın kim varsa atar motora götürür. Bu yolculuğa çıkmak için denize dayanıklı olmak şarttır. Yoksa deniz insanın içini dışına çıkarır da pelte eder atar adamı, motorun bir köşesine. Denizle dikleşmeyeceksin. Suyuna gideceksin.

Kamaradan çıkan adam elini gözüne siper ederek, karaaya doğru baktı ve karısına seslendi: “Yarım saate kalmaz, varırız.”

Daha yarım saat olmasına rağmen motordakiler sanki sahile kendilerini atmışçasına ferahladı. Kadın, beşik gibi sallanan motorda çocuklarını başaltından çıkardı, dizlerinin üzerinde, üçü birlikte kamaranın yanına gidip sırtlarını kamaraya verdiler.

Açıklarda kendisiyle bile boğuşan deniz; kıyıda, ayaklarını uzatmış, mırlayarak patilerini yalayan kedi kadar munis ve keyifliydi.

Geniş koya yaklaştıklarında azgın dalgalar uzaklardan yumruk sallayarak: “Dönüşte görüşürüz.” tehditleri savuruyordu.

Adam, geminin orta direğinden kamaraya kadar uzanan ucu çengelli en az iki adam boyundaki sırığı aldı. Çocuklara çarpmamaya dikkat ederek çengelli tarafını denize daldırıp motoru sahile doğru itmeye başladı.

Motorun sesi kesildi. Herkes sessizliğe alışmaya çalışıyor, sessizlik ise adamın sırığı denize daldırıp çıkarması ve birkaç şımarık dalğanın motora ulaşmasıyla bozuluyordu.

Akşamki yağmurun ıslaklığı sahilde yer yer görülmesine rağmen güneş öylesine coşkuluydu ki yarı ıslak kumlar bile parlamadan edemiyordu. Karşılarında, sonu görülmeyen sahil ve ardında uzanan orman motordakilere el ediyordu.

Sahil, ortalığa saçılmış ağaç kökleri, düzgün kesilmiş kallaslar, irili ufaklı ağaç parçalarıyla doluydu. Sanki Hz. Nuh'un gemisi biraz önce buradan yola çıkmıştı.

Daha fazla dayanamayan çocuklar, üstlerini çıkarmadan denize atladı. Hala dümende olan büyük oğlan da niyetlendi fakat dümeni bırakması olmazdı. Motorun kış tarafı, kuma oturana kadar motoru sahile ittiler. Çımaya bağlı demiri denize atan büyük oğlan, demiri sabitledikten sonra kendini denize bıraktı.

Anne yüzme bilmediğinden sahile iyice yaklaşmayı bekledi.

Çocuklarda; oyun, merak ve macera duygularını azdıran deniz; adam ve kadında tamamen farklı tezahür ediyordu. Her ikisinin de; ne kum ne güneş ne de insana “hadi gel!” diyen deniz umurundaydı. Güneşin etkisinden kurtulmak ve daha iyi görmek için kısılmış gözleriyle sahildeki her kütüğü, sürüklenmiş her ağacı, dalları hatta çalı çırpıyı didik didik ediyorlardı.

Sahildeki parçalara daha el sürmeden; onların nasıl kesileceği, kışın sobaya nasıl sığdırılacağı, hızarla bir kere bölmenin yeterli olup olmayacağı, denizden motora nasıl çekileceği, ıslanmaktan zaten gavur ölüsüne dönmüş ağaçları eve nasıl götürüleceğinin hesap kitabını yapıyorlardı.

Sahile bakan kadın içten içe sevindi: “Motoru iyice yükledik mi bu kışı geçirdiğimiz gibi seneye bile kalır. Ama kayınpederin de odun alacak durumu yok. Ona da pay lazım. Olmaz zaten biz sobanın karşısına yan gelemim, onlar...” Yüzünü denize çevirdi, denizin dönüş yolunda pusuda olacağını hatırlayınca kadının sırtından bir ürperti geçti. “Allah kerimdir.” dedi. Farkında olmadan sesli düşünmüştü. Kocası: “Hayrola yine alışverişe girmişsin.” diye seslendi hafiften gülerek.

Her zaman böyle yapar, ne varsa maytap geçecek? diye içlendi.

Babalarının motorda olmasını fırsat bilen çocuklar, alabildiğine çocuklaşmışlardı. Büyük oğlan, suyun dibine dalarak omzuna aldığı kardeşlerini kâh suya fırlatıyor kâh suyun üzerinde şamandıra gibi hareketsiz kalıyor, kardeşlerini suda

taşıyordu. Çocukların sesleri motora kadar ulaşınca adam, çocukların neşelenmesinden huzursuzlandı:

– Yeter artık, çıkın denizden! Tatilde mi sandınız kendinizi! Gücünüzün yettiğini suya kadar getirin. Ötekileri de üst üste yığın!

Çocuklarına yardım etmek ve kocasının hışmına kalkan olmak için kadın olanca acemiliğiyle yüzerek çocukların yanına gitti. Adam bıyık altından sırtarak baktı:

– Otuz yıldır yüzmeyi öğrenecek! Kamaradan baltayı ve ipi alarak sahile yöneldi.

Oduzlardaki ziftlerden çocukların elleri yüzleri görünmez olmuştu. İrice bir midye kadının tabanını kesmiş, ayağındaki yara, deniz suyunda şişip kumlara bulandığından birkaç damla kanamıştı. Eteğinden kestiği parçayla ayağını alelacele bağladı. Hepsini kızarmış istiridyeden farksızdı.

Takatlerinin tükendiğini güneşin tepeye ulaşmasından mola vaktinin geldiğini anladılar. Motora odunları istifleyen adamın da keyfi yerine gelmişti. Bunu fırsat bilen kadın, kocasının molaya izin vereceğine umutlandı. Bir iki düşmeden sonra motora tırmandı. Kamaradan çıkardığı şişedeki gazı büyükçe beze boca etti. Önce kendi ellerindeki ziftleri sildi sonra çocuklara seslendi: “Ellerinizi sildikten sonra kumla iyice ovun!”

Başaltından çıkardığı yemek torbasını başının üstüne yerleştirip kıyıya doğru dikkatlice yürüdü.

Kıyıda bulunduğu bir ağacın altındaki midye, diken, cam kırıklarını ayıkladı. Beyaz üzerine siyah baskılı Safranbolu işi sofraya bezini serdi. Elini gezdirdi sofraya bezinin üzerinde: “Anam ben daha yeni gelirken almıştı. Anam gideli kaç yıl oldu, insanın bir sofraya bezi kadar hükmü yok.” diye düşündü. Ekmeği sabah gelirken almışlardı, halâ çıtır çıtırdı. Dikkatlice parçalayıp herkese bölüştürdü. Köy domatesleri torbadan çıkmadan kokuları geldi. Olgunluktan yarılmışlardı. Bol soğan kesti. Peyniri, zeytini, helvayı, tabaklarıyla koydu ortaya.

Helvayı sadece dörde böldü. Katladığı gazete kâğıdının üzerinde tuzlu palamudu dikkatlice dilimledi. Torbanın dibinden çıkan pekmezi sofraya bezinin altına sakladı.

Keskin bir gaz kokusundan çocukların ve kocasının geldiğini anladı. Burnunu tıkayarak:

– Size kumla iyice ovun demiştim. Küçük kız ellerini annesinin burnuna yaklaştırarak:

– Bak, benimki kokmuyor, dedi.

Anne sahte bir kızgınlıkla:

– Otur yerine senin burnun çalışmıyor.

Kız etrafındakilere bakarak kıkırdadı. Kimse gülmedi.

Bir müddet ağız şapırtısı, ısırılan ekmeğin çıtırtısı, lokmaların yutulmasından ve küçük kızın soğandan yanan ağzını hohlamasından başka ses duyulmadı.

Açıklarda iki martı aynı balık için dalaşırken deniz; neredyse gözleri kapanacak kadar mahmurlaşmış, dalga niyetine ancak minik şırıltılar yolluyordu sahile.

Yemek boyunca iki dizinin üzerinde oturan büyük oğlan, helvanın; kendine düşeninden anasına da biraz bırakıp kalanını ekmeğin arasına koyup kalkacaktı ki Anne:

– Sofradan kalkan pişman olur! dedi.

Herkes çiğnemeye ve yutmaya ara verdi. Küçük kız gözlerini kısarak bir an durdu. Birden kedi çevikliğiyle sofraya bezini çekti. Çocuklar hep bir ağızdan:

– Pekmeeez!

Kadın sabahtan beri çektiği yorgunluktan sıyrılıverdi. Birer dilim ekmeğe kıvamlı pekmezi iyice buladı. Pekmezli ekmeği alan çocuklar kendinden geçerken adam, çalılırların gölgesine uzandı.

Güneş çekilmeye hazırlanırken motor da alacağı kadarını almıştı. Ama adamın gözü hâlâ kıyıdaki kütüklerdeydi. Geceye kalma endişesi kadını en az güneş kadar yakıyordu. Canından korkmuyordu, onu korkutan şey üç sabisiydi. Hoş

kendisi bunca yıldır şu kıytırık motorla bu işi yapar ama yüme bile bilmez. Zaten böyle şeyleri takmaz da kayıtsız şartsız baştan teslim olmuştur.

Yola çıktıklarında güneşin batmasına daha bir adam boyu vardı. Kalan ekmeğin yarısını, suyu, küçük kızla oğlanı alıp başaltına girdi. Niyeti onları uyutup odunların üzerine tünemektir. Başaltında denizi görmeden gitmekten hazzetmiyordu. Dışarıda durup denizi gözlerse denizin sakin duracağını hayal ediyordu. Bu belki de elinden hiçbir şey gelmemekten iyiydi.

Motorun üzerine kubbe gibi yığılmış odunlardan kameranın ancak tepesi görünüyordu. Zaten karanlık çökmüştü, ay henüz ortalıkta yoktu. Ayağa kalkıp baktı, motoru oğlu sürüyordu. “Paşam benim, babasından güzel götürüyor valla!” El salladı, karanlıkta hayal meyal gördü oğlunu.

Rüzgâr, sabahki sıcaklığın öcünü alıyordu sanki. Ortalık buz kesmişti. Kadın başaltına uzandı, anasından kalma atkıyı aldı. Sarındı. Sadece gözleri dışarıda kaldı. Ne zaman bu atkıya sarınsam sanki anama sarılıırım, öyle sıcak öyle... Bir hoş olurum, diye geçirdi içinden. Sırtını motorun direğine verdi en pürüzsüz odunun üzerine oturdu. “Tüh! Tesbihi koymayı unutmuşum!” Parmaklarıyla; Süphanallah, Süphanallah...

Koskocaman beyaz bir gemi kesti önlerini; gemiden uzanan bir merdivene atladı oğlu. Peşinden küçükler. Kadın fırlayıp üçünü de tekrar motora almak için uzandı, fakat büyük oğlan ilk defa bütün yüzünü ısıtan bir gülümsemeye: “Su alıp geleceğim.” dedi. İki eliyle oğlunu yakalamak istedi ama boşunaydı. Oğlana uzanan elleri havada uyandı. Etrafına bakındı. Uzaktan şehrin ışıkları görünüyordu. O ışıklardan biri de onların eviydi. Baktı, kıvandı. Rüya düştü hatırına. “Allah Allah” dedi, rüyasını suya anlattı. Ne kadar da net görmüştü. Suyu seslendi: “Hayırlara hayırlara...”

Motorun pat patları o kadar yeknesaktı ki kadın artık bu sestense rahatsızlık duymuyordu.

Deniz, yüklü motoru yeterince sarsamamanın sıkıntısında; motor ise onunla dikleşmemek için ağırdan gidiyordu.

Başaltını açtı çocukların soluğunu dinledi bir zaman. Di-reğe tutunarak ayağa kalkıp kamaraya baktı. Kocası dümen-deydi. El etti. Adam oralı olmadı. “Oğlan dinleniyor demek ki, gün ışımadan varırız. Gemi ne kadar da beyazdı, bildiğin bir güvercin...”

Balıkçı barınağına yaklaştıklarında onlardan önce gelen bir kargalakçı gece dememiş motoru boşaltıyordu. “Çatladı sanki! Sabah ola hayrola beklesene be adam, çoluk çocuk uy-kusuz perişan!” Barınağa iyice yaklaştıklarında motor sustu. Kendi halinde gitmeye başladı. Adam ucu kancalı sıırığı kav-radı, motoru iskeleden kurtardı. Oğlanı uyandırmaya kıya-madı demek ki, diye düşündü kadın.

– Halatı bağlamak için adamdan önce iskeleye atladı. Karanlıkta kocasının silüetine baktı. Maşallah nasıl da ya-pılıydı.

Adam iskeleye kadının yanına atladı halatı kadının elin-den aldı.

– Aman, şehzadem yorulmasın, çağır şunu gelsin!

– Kamarada ya sen çağırıydın.

Adam halata attığı son düğümü geçirirken:

– Ne kamarası be! Su almaya senin yanına geldi ya!

Bir adama, bir kamaraya baktı kadın. Karanlıktan mı gözleri karardı, gözleri karardığından mı her yer bu kadar ka-raydı kestiremedi bir türlü.

Dizleri çözüldü. Ama ayakta durmak istedi, boşluğa uzandı bir şeyleri tutmak için. Olmadı. Yıkıldı olduğu yere.

Beyaz gemi yine geldi. Ne kadar kocaman ne kadar beyazdı içindeki karanlığa inat. Yanaştı iyice... Oğlan yine merdi-venlerdeydi. Şimdiye kadar hiç gülmediği kadar kocaman gü-lüyordu. Ne var ki oğlum bu ne sevinç! Kadın elini kaldırdı bu sefer tutmaya yeltenmedi. Sadece elini salladı: “Uğurlar ola.”

Siyah beyaz

Ömrümün en keskin dönemeçlerinden biriydi ilkokula başladığım gün.

Zihnime kazınan iki renk kaldı o günden; siyah ve beyaz.

O yıllarda ilkokul, ortaokul ve lise kıyafetleri tek model ve tek renkti. Siyah, arkadan düğmeli, kuşaklı; sıradanlaşmamıza olanca ihtimam gösterilmişti. Bu halimizle alaca koyunlar gibiydik. Siyah ve beyazın dışında kıyafetlerle okula gitmeyi zaman zaman hayal etsek de öğretmenin ikazı ile dağılırdı hayallerimiz.

Okul önlüğüm, ayakkabılarım, çantam siyah; yakalığım, kurdelelerim, çoraplarım, düğmelerim ve mendillerim beyazdı.

Uzunca bir zaman dünya, bizim için siyah ve beyazdan ibaretti. Griyle tanışamadık. Bir şey ya doğru ya yanlış ya iyi ya kötüydü. Ya güzel ya çirkindi. Ya bizdendi ya değildi. Ortalarda bir alternatif getirilmemişti bize.

Muhakkak birilerine ihtiyaç duyalım diye -olmalı- önlüğün düğmelerini sırtımıza dikmişlerdi. Her darlığında yanı başımda olan annem burada da Hızır'ım olurdu. Önlüğümü ustaca giyer, sırtımı anneme dönerdim. O da beş beyaz ve iri düğmeyi ilikler, kuşağımı fiyonk yapardı.

Yaz boyu denize girmekten mısır püskülüne dönen saç-

larımı musluğun altında ıslatır; balkonda iri dişli bir tarakla keçelerini açar örgüye hazırlardım.

Seyyar beyaz yakam, önlüğün önündeki minik bir düğmeye dikkatlice iliklenirdi. Bu yakalar, beyaz patiskadan veya pikeden dikilir, akşamdan ıslatılmış nişastaya yatırılarak kolalanırdı. Pazartesi günleri kolanın sertliği taze olduğundan çoğumuzun boğazı yakanın kestiği kızartıyla çevrili olurdu.

Silgimin ortasından yorgan iğnesi ile delik açılır, bu delikten geçirilen uzunca bir sicimle silgim önlüğün cebine çatalı iğneyle tutturulurdu. Onu en az yarı yıla kadar kullanırdık.

Tutumlu olmamız bize lafla değil hal diliyle benimsetilirdi.

Misal mi istiyorsunuz; ağabeyimin küçülen paltosu itirazsız benimdi. Eski pantolonlar, annemin elinde bir gecede allanır pullanır bana uydurulurdu. Geçen yılların ders kitapları asla atılmaz, genelde gazete kâğıdı ile kaplanırdı. Yarım kalmış defterlerin kullanılmış kısmı kesilir, kalanı seneye kullanılmak üzere kaldırılırdı.

Uzun beyaz çoraplarımı giydikten sonra annem, geceden ütüleyip dörde katladığı iki mendili birer cebime özenle yerleştirirdi. Birinci mendil ihtiyaç duyduğumda kullanılmak üzere; ikinci mendil pazartesi sabahları yapılan temizlik kontrolü içindi.

O mendil, başka hiçbir şey için kullanılmazdı, kendine has dokunulmazlığı vardı.

Okula ayak bastığım ilk gün öğrendiğim bu kural ileriki yaşlarımda beni hep takip ve tahrik etti. Bazılarının bazılarına karşı sebepsiz üstünlüğünü kabullenemedim. Anlamını çözemediğim yasaklara karşı refleksler geliştirmeye başladım.

Hâlbuki ne zengin ve ne güzel farklılıklarla geliyorduk şu misafirhaneye. Yapılan yanlış uygulamalar, anlamsız sin-

dirmeler, dayatmalar olmasa; hangimiz sergilemezdi bu güzellikleri.

Okullar tam gündü. Sabah 8'de bu günkü gibi "Türküm doğruyum." okur, sırayla sınıflara girerdik.

İkinci veya üçüncü dersin sonunda; sınıfın kapısı açılır; beyaz başlığı, önlüğüyle bir elinde çinko kova, diğer elinde bakır kepee hademe teyze içeri girerdi. Elindeki kepeeyi kovaya vurarak kuzularını çağıran oban edasıyla bizi kovanın etrafına toplardı.

Kovanın kapağının kaldırılmasıyla gzlğne hücum eden kaynar süt-tozunun- buharından hademe teyze bir an etrafını göremezdi. En haşarımız, fırsatı ganimet bilir, kaptığı kepeeyi çinko kovaya vurarak sınıfı ın ın ınlatırdı. Öğretmen, sınıftaki gürültünün ayyuka çıkmasından çok; bunun koridorlarda dedektif gibi dolaşan başöğretmen tarafından duyulmasından çekindiği için sessizce gelir, kepee hırsızının kulağına yapışırdı.

Markaların kölesi olma gibi acınası bir durumu hiç yaşamadık. Tüketim ve israf illeti henüz yakamıza yapışmamıştı. Çünkü eldekiyle yetinmenin sırrına ve tadına çocukça da olsa ermiştik.

Ama bizim de çeşit çeşit beslenme torbalarımız vardı. Torba dedim diye bu günkü plastik poşetlerden sandıysanız yanıldınız.

Annelerimiz evde kalmış kumaşlardan veya eski elbise-lerden beslenme torbaları dikerdi. Kızlar için iekli, erkekler için siyah, lacivert veya kahverengi. Torbaların ağzı kalın bir sicimle büzülür, torba bu sicimden okul çantasının sapına asılırdı.

Siz Şimdi beslenme torbasına ne koyardık diye de merak ediyorsunuzdur. Zamanın modası çinko veya melamin bir maşrapa. Maşrapadaki süte bandırarak yemek için bir dilim ekmek.

Boş bir hap kutusu veya şurup şişesine süt tozu için toz şeker koyardık.

Hepimizin peçeteleri beyaz, peçetelerin kenarları -muhakkak- dantel veya oyalıydı. Dantellerin ve oyalanın güzelliği övünme kaynağımız olurdu.

Nadiren katı pişirilmiş yumurta getirirdik. Bunu getirenlerin sayısı kırk kişilik sınıfta altı yedi kişiyi geçmezdi. Sınıfta çöp olmasın diye yumurta evde soyulur; yerken yanındaki görüp nefsi çekmesin diye torbanın içinde kopartılarak yenirdi. Cömert olanlarımız yumurtayı ikiye böler yanındakine ikram ederdi. İkramı alanın başka bir zaman iade-i ikramda bulunması sınıfın yazılı olmayan ama uyulması mutlak kurallarındandı.

Okula dönem başında çimento torbası gibi torbalarla süt tozu gelirdi. Beyaz kâğıt torbaların üzerindeki yazılardan akılda kalan sadece "madein America"ydı.

Çocuk zihnimize kazınan bu sözcüğün neyin ne olduğunu -veya olmadığını- anlayana kadar bizde hep sıcacık bir bardak şekerli süt çağrışımı yapmasına engel olmadık.

Küçük şehirde yaşamının güzelliklerinden biri de öğle zili çaldığında kendimizi okuldan dışarı canhıraş atıp yemek için evin yolunu tutmamızdı.

Evle okulun arasını akla hayale gelmedik azgınlıklarla geçirir, duvarların tepesinde değme cambazlara taş çıkaracak figürler uydurur; hayatın her anını oyuna çevirirdik. Aslında hayat bizim için bir oyun, aynı zamanda da en kudretli besindi.

Yolumuzun üzerindeki caminin şadırvanında abdest alanların haberi olmadan; yanlarına koydukları ayakkabıların, şadırvanın ahşap direklerine astıkları ceketlerin yerlerini değiştirir; maharetimizin sonucunu -yemeğe geç kalma pahasına- caminin duvarına siner seyrederdik. Çoğu kimse

yaptığımızın farkına varmaz; birbirinin ceketini ayakkabısını giyerdi. Biz de gülmekten karnımıza ağrılar girerek evimizin yolunu tutardık.

Mahallenin sokağına girdiğimizde karnımızın gurultusunu iyice azdıran kızarmış, buğulanmış ya da ızgara hamsi kokusunu alır almaz evlere çil yavrusu gibi dağılırdık.

Yemek sonrası evlerimizin hemen dibinde denize bakan tepede buluşmak adettendi. Yemeğini bitiren meyvesini alır, tepeye gelirdi. Neye yaradığından çok neye yaramadığı üzerinde durulan cipsleri, krakerleri, jolibomları tatmadık ama bu yüzden damak zevkimizde de bir eksiklik olmadı.

Meyvelerimizi yerken okuldan, evden, gelecekten, hayallerimizden konuşurduk. Çoğumuzun annesi okuma yazma bilmezdi. Hepimizin babası işçiydi. Pek azımızın evine gazete ve dergi girerdi. Herkesin evinde radyo vardı. Ülkemizle, dünyayla irtibatı, radyo, gazete ve dergilerden bir de Amerikalılardan sağlıyorduk. İngilizceye muhabbetimiz de o yıllarda başlamıştı. Bütün çocuklar, kiracı veya komşu Amerikalılarla sohbet edecek kadar İngilizce konuşurduk. Bize göre İngilizce için kursa gitmek olsa olsa parası bol aklın azların işiydi.

Şanslı babalar -sabahları içtiğimiz sütlerin asli sahipleri- Amerikalıların işlettiği radarda çalışırdı. O yıllarda, daha çok kazandıkları için onların daha şanslı olduğunu düşünürdük. Biz gençliğe merhaba derken Amerikalılar Türkiye'ye bye bye dedi. Birçok arkadaşımızın babası işsiz kalıverdi. O zaman anladık ki şans gibi görünen şeyler; şans olmayabilirmiş.

Yazın gece yarısı girdik evlere. Saklambaç, ara sıçanı, köşe kapmaca, uzun eşek, esir almaca, aç kapıyı bezirgânbaşı, yakan top, istop, dokuztaş oynamaktan, didişmekten bitap düşerdik. Hiçbirimizin evinde televizyon yoktu. Olsa bile bizde seyredecek takat yoktu.

Evinde kütüphanesi olan birini hatırlamıyorum. Fakat en mıymıntımızın bile gizlisinde en az altı yedi çizgi romanı bulunurdu. Teksas, Tommiks, Tombraks, Red-kit, Kinova, Teks en başta gelenleriydi. Çizgi romanları, sobanın altına konan, yerden dört beş santim yükseklikteki soba tahtasının veya yatakların altına saklardık. Açıkta okumak ders çalışmama alameti olduğundan ders kitaplarıyla kamufle ederek okurduk. Bu sefer de bir ders kitabının bu derece iştihakla okunuyor olması şüphe uyandırır, yakalanırdık. Çizgi romanların akıbeti daima sobaya atılmak olurdu.

Gece uykuya durduğumuzda sabahı iple çekerdik, yaşamamış bir güne uyanacak olma heyecanıyla.

Zihinlerimizi kirli sepetine çeviren, seyretmek için kumandaları parçaladığımız, birbirimizin yüzünü unutturan televizyon dizilerimiz olmadı. O dizileri seyretmediğimiz için hayatla ilgili hiçbir kaybımız da olmadı.

Oysa gece yarısına kadar korkusuzca oynadığımız sokakta yanı başımızdakiyle sohbeti, karşımızdakiyle dost olmayı, küsmeyi, barışmayı, başkasının derdine ağlamayı, yenenin gururunu, yenilmeye tahammülü sanal âlemde değil hayatın içinde öğrenmiştik.

Bizi yetiştirenlere her nefeste dua göndersek yine de hakları kalır. Ne diyeyim bizi iyi yetiştirmişlerdi.

Tecessüsün bedeli

Karadeniz’de yazın on beşi yaz, on beşi kış derler. Ağustos on beşten sonra denizin serin yüzü kendini iyice hissettirir. Yürek ister kızgın dalgalarla sarmaş dolaş olmaya.. Sonbaharın serin eli acımasızca iniverir insanın suratına. Ama aylardan temmuzsa Karadeniz’in el değmemiş bir sahilinde, denizin de keyfi yerindeyse doyamazsınız yaşamının keyfine. “Ömrüm olsa da yaşasam.” dersiniz.

Deniz haylaz gülücüklerle çağırır sizi, kaç zamandır bulanıp uzandığınız kızgın kumlar öylesine gevşetmiştir ki vücudunuzu, parmağınızı oynatacak takatiniz kalmamıştır. Gözlerinizi ne kadar kapatırsanız kapatın güneş göz kapaklarınızın saydamlığını test edercesine gözünüze, oradan vücudunuza sizi hiç de umursamadan girer. Midenizin, böbreklerinizin, kalbinizin ısındığını, kaynaşmaya başladığını içten içe duyarsınız. Güneş, sizi açıkça istila eder. Kasnağa gerer gibi gerer kumlara.

Böylesine kuşatılmış bir haldeyken olanca gayretimi kullanarak bir gözümü araladım. Misafiri olduğumuz yazlığın rüküş bahçesinin duvarına dikey olarak bırakılmış bir nesne dikkatimi çekti. Yerimden doğruldum, iki elimi güneşe siper ederek belirsiz nesneyi incelemeye koyuldum. Fildişi renkli, pürüzsüz görünümde, iki üç metre boyunda ne olduğu hak-

kında bir türlü hüküm veremediğim; balinanın karnını andıran nesne orada öylece dikiliyor ve olmayan gözleriyle beni ısrarla çağırıyordu. Acaba bu şey yazlıkçaların bahçelerine koyduğu abuk sabuk bir dekor muydu?

Oturduğum yerden aniden ayağa dikildim. Eteğim ve gömleğim kumlarla öylesine haşır neşirdi ki nerdeyse kumdan heykele dönmüştüm. Üstümü şöyle bir silkeleyip bakışlarımı bir türlü ayıramadığım nesneye yöneldim. Fakat kumlar kaynarlığıyla, üzerinde yürümeme müsaade etmiyordu. Acemi bir çekirge gibi sıçraya atlaya kendimi kızgın kumların dışına attım. Ayaklarımın altı kıpkırmızı kesilmiş, biber sürmüş gibi yanıyordu.

Alçak bahçe duvarından korsan bir atlayışla beni merak-tan çatlatan şeyin yanına ulaştım. Misafiri olduğumuz aileye ayıp olmasın diye iyice zıvanadan çıkan merakımı bastırma-ya çalışarak alelade hareketlerle o şeyin arkasına dolandım. Önden bir balınayı andıran bu nesne içi kabak gibi oyulmuş bir kanoydu.

Şimdilerde elden düşmeyen bilgisayar oyunlarının yerine bir zamanlar bizim de Teksas, Tommiks, Tom Braks, Kinova gibi çizgi romanlarımız vardı. -İşte o kadim dostlarımızın kanosundan!-

Kano, beni adeta on üç, on beş yaşlarıma ışınlamıştı. Bir zamanlar, bu çizgi romanları okumak bizim için yemek, içmekten çok önce gelirdi. Bize ve bizden bir sonraki nesle layık görülen tiplerimizi hatırladıkça tüylerim dikilir, buz gibi bir yel geçer yüreğimden.

Zamanımızın yazarçizerleri niçin -istikbalde kendilerinin yerini alacağımızı hiç düşünmeyerek- ne okuduğumuza ne düşündüğümüze zerre kadar değer vermemişlerdi.

Günümüzde eğitim için imkânsızı mümkün kılanları, haritada adını bile bulmaya zorlandığımız ülkelere yol alanları, göze alınan ayrılıkları ve ortaya çıkan güzellikleri seyrettik-

çe; epey dramatik kaçacak ama: “Gençliğim eyvah” derim; sadece kendimin duyacağı bir sesle.

Bütün bu düşünceler zihnimde raks ededursun; kendimi kıyıda kanoyu itelerken buldum.

Kolay değil; defalarca kızilderili avladığım, beni bataklıklardan kurtaran, kırmızı ceketli İngiliz askerlerini amansızca kovaladığım; rüyalarımın kanosu elimin altındaydı. Deniz giysimi bile giymeden çocukların alkışları arasında kanoya sabırsızca atladım. Suyun üzerinde kendi halinde yüzen kanonun çift taraflı küreğini de sudakilerden biri kanoya attı. Her şey tamamdı rüyalarım gerçeğe dönüşmek üzereydi. Kanoya henüz yerleşmiştim ki iri yarı biri aşka gelip kanoyu bütün gücüyle denize doğru itti. İtmenin şiddetiyle kanonun içine -kaplumbağa gibi- sırt üstü yuvarlanmış, bir türlü toparlanamıyordum. Kano beni tuhaf bir şekilde silkeliyordu. Nasıl olsa birazdan küreği elime alınca kimin patron olduğunu anlayacaktı.

Kanonun ortasına iyice yerleştim, küreği ortasından sıkıca kavradım. Önümde uzanmış koca Karadeniz beni bekliyordu. Arkamı döndüğümde çocuklardan on beş yirmi metre uzaklaşmış olduğumu hayretle gördüm. Bir itişte bu ne mesafeydi?

Daha önce hiç kullanmadığım bu çift başlı küreğin nasıl kullanılacağını çizgi romanlardan hatırlıyordum. Bir sağ, bir sol yapılacaktı. Ne tarafa dönmek istiyorsan o tarafa sürekli kürek çekilecekti. Teori tamamdı. Sıra uygulamaya gelmişti. Küreği önce sola daldırdım. Sonra sağa. Buraya kadar bana uysal davranan kano huy değiştirmeye başlamıştı. Kıyıya dönmek için kürek salladıkça kano semazen misali dönüyor, kıyıya yöneldikçe başını kaldırıp açığa doğru hamle yapıyordu.

Başımı çevirip kıyıya baktım. Herkes beni seyretmeyi çoktan bırakmış aralarında şakalaşıyordu. Kıyı henüz benim

yüzerek dönebileceğim mesafedeydi. Bu beni kanoya hâkim olabileceğim konusunda cesaretlendirmişti. Neredeyse gemi aزیya alan kanonun dizginlerini artık elime almalıydım.

Küreğe sıkıca yapışıp küreği sağlı sollu çekmeye başladım. Kano sanki çıldırmış; ya yerinde sayıyor veya açığa doğru ilerliyordu. Bir daha bir daha denedim; nafile. Patronun kim olacağı konusunda anlaşılan kano benimle aynı fikirde değildi.

Nasıl olsa kıyıya yüzerek giderim diye kendimi teselli ederken birden kıyıdan ne kadar uzaklaşmış olduğumu fark ettim. O an içime çöken dayanılmaz bir sıkıntıyla ne yapabileceğimi ciddi ciddi düşünmeye başladım. Kano almış başını gidiyordu. Suya atlasam da artık kıyıya ulaşma mesafesini çoktan aşmıştım.

Daha hızlı düşünmeli her an daha kötüye giden bu durumdan kurtulmalıydım. Sahilden epeyce uzaklaştığım için sesim kanoya çarpan sulara eriyip gidiyordu. Bir ara ayağa kalkıp kıyıdaakilere el sallayarak dikkatlerini çekmeye çalıştım. Fakat kalkmamla oturmam bir olmuş, dengede kalamadığımdan kanonun dibine çökmek zorunda kalmıştım. Yavaşça doğrulup kanonun ortasına oturdum. İki elimle sahildekilere el sallamaya, onların dikkatlerini bütün gücümle çekmeye çalıştım. Sonunda oğlum beni gördü ve babasına işaret etti. Oğlumun işaretini gören eşim, elini güneşe siper ederek beni bir müddet seyretti. Benim yaptığım gibi iki elini havaya kaldırıp elleriyle bana sevgi gösterisinde bulundu.

Ben, artık el sallamalarımı artırmış, açıkça çırpınıyordum. Eşim aniden sudan sahile, oradan eve doğru koşmaya başladı. Rahatlamıştım. Şimdi muhakkak bir yerlere telefon edip bana bir bot veya bir kayık gönderecekti. Çok -pratik düşünmese de- iş bitiricidir benim eşim.

Kanoda başım arkaya dönük bir şekilde sahildekilerin hareketlerini dikkatle izliyordum. Biraz önce beni seyreden

oğlum çoktan sularla gürleşmeye başlamıştı. Birkaç dakika sonra eşim denize doğru koşmaya başladı. Su dizlerine ulaştınca durdu. Elinde taşıdığı şeyi gözüne tutup beni odaklamaya çalışıyordu. Gözlerime inanamıyordum. Ben burada korkudan halden hale girerken o, benim resmimi çekiyordu.

Birden el sallamayı bıraktım kanonun iki yanına sıkıca yapıştım. Hırsım, korkumdan ağır basmış, ağlamak istediğim halde ağlayamıyordum.

Kıydan uzaklaştıkça kano başına buyrukluğunu artırmış; çılğınca dalışlarla açılıp açılıp gidiyordu. Kızgınlığıma dizgin vurarak bir umutla başımı sahile çevirdim. Kıydakiler üçer beşer kişilik, belli belirsiz gruplar oluşturmuş ellerini güneşe siper ederek beni seyrediyordu.

Ben ise durumumun ne kadar vahim olduğunu yeni kavramaya başlamıştım.

Kıydakiler artık karınca adamlar gibi görünüyor, kimin kim olduğu seçilmiyordu. Seslerini de zaten epeydir duyamıyordum.

Sahilde insanı okşayan dalgalar, açıkta kanoyu ısırma-ya çalışan sokak köpekleri gibiydi. Kanonun gönlünce dalış çıkışları sebebiyle kıyıyı görmem iyice zorlaştığından artık sahili gözlemeyi bırakmıştım.

Deniz, kano, gökyüzü ve ben baş başa kucak kucağa idik. Ben kanonun, kano denizin, deniz de göğün kucağında çalkalanıp duruyorduk. Denize bakmak gözümü aldığından zaman zaman gökyüzüne bakarak gözlerimi dinlendiriyordum. Gök, bulut mavisi gözleriyle kapana değil ama kanoya kısılmış halime için için gülüyordu.

İçinde çalkalandığım deniz, yumurta kabuğu misali kano ve onun içinde büzülmüş bir tesbih böceğinden hiçbir farkı olmayan zavallı ben.

Sayfalarca denklemi, kimsenin çözemediği problemleri zekice bir çırpıda çözüveren zekâma; yüzlerce öğrenciye en

grift konuları hiç zorlanmadan anlatan dirayetime ne olmuştu? Ne kadar acınası ne kadar muhtaç durumdaydım. Hâlbuki ben böyle bir duruma düşecek birine ne yapar eder engel olur, çözüm bulurdum. Ya kendime niçin hiçbir yardımım dokunmuyordu?

Aman Allah'ım bir insan olarak denizin ve göğün karşısında ne kadar çaresiz ne kadar ilkeldim.

Hani ben insanoğlu, her şeyin hâkimiydim; hani güç bendeydi?

Yanımdan, tepemden uçup giden aylak martılar, dalgalar arasında aheste aheste gezinen denizanaları halime bakıp bana gülüyorlardı. Şu anda bir balıkçı kuşu, bir denizanası bir midye bile benden kat be kat güçlüydü. Çünkü onlar kendilerine bağışlanan özelliklere kanaat etmiş; benim gibi nankörlük etmemişti. Ben ise benliğimin güdümüne girmiş; merak atına atlamış soluğu da burada almıştım. Bana verilen akli kullanmama akılsızlığını yapmış; müstahakımı bulmuştum. Şimdi niçin sızlanıyordum?

Kendime hırsım, kızgınlığım dalgalarla birlikte kabarıyor, kabarıyordu. Daha fazla dayanamadım, kanonun kenarına yaklaşarak kimse tarafından görülme ve duyulma endişesi olmadan rahat rahat kustum. Sanki kendime olan hırsımı kusarak dışarı atmıştım. Biraz öncesine göre epey rahatlamıştım. Şimdi acıma hissim öne geçmişti.

Kanoya yapışmaktan uyuşmuş ellerimi ağızıma kapatarak hıçkırıklarına engel olmaya çalıştım.

Güneş çoktandır tepedeki yerini değiştirmiş ufukla kucaklaşmak üzereydi. Denizin sabahki bayıltan mavisi karamsar bir laciverde dönüşmüştü.

Deniz, güneş, balıkçı kuşları, çığılıkları iyice gerilerde kalan martılar, herkes günün sıradanlığı içinde kendilerine biçilmiş rolleri ustalıkla icra ediyordu. Aralarında acemiliği, beceriksizliği üzerinden akan tek oyuncu bendim.

Artık kurtulmaktan ümidimi kesmiş; olacaklar konusunda tahmin yürütmeye başlamıştım. En fazla bir saat sonra güneş, yerini karanlığa teslim edecekti. Ondan sonra gelseler de zaten karanlıkta beni bulamazlardı.

Sahildeki ile açığıdaki denizin karakteri tamamen farklıydı. Burada denizin daha önce hiç görmediğim bir yüzü ortaya çıkmıştı. Deniz benden öğ almaya çalışıyordu. Şimdiye kadar ona yapılan kötülüklerin öcünü. Hem de yavaş yavaş. Tadını çıkara çıkara. Gittikçe irileşen dalgalar hiç de hayra alamet değildi. En fazla bir iki saat daha dayanabilirdim. Kanoya sıkı sıkı yapışmaktan uyuşan kollarımın hissi azalmıştı. Gelecek daha büyük bir dalğanın kanoyu ters yüz edeceği gayet açıktı.

Hep bu dünyadan kendimin, eşimin çocuklarımın, annemin, babamın, ayrılışını merak ve hayal ederdim. Ne zaman, nerede ne şekilde, yalnız mı, yanımda birileri olacak mı? Bazen kurduğum senaryolara iyice dalar; ayrılık anını yaşıyormuşçasına başlardım zarı zarı ağlamaya. Ağladıkça hayallerimin gerçekliği artar; arttıkça daha iştahla ağlardım. Ama hayallerime hiç de uymayan şu anda değil ağlamak, hırısından kendimi yiyordum. Dünyadan bu şekilde ayrılacağı mı rüyamda görsem inanmazdım. Yoksa bütün bunlar rüya mıydı?

Eteklerimden sızan sularla ıslak, tükenmiş; hepsinden öte muhtaçtım. Kanodan medet umarak ona sıkıca yapışmış ellerimi hırsla çektim. Çevreye bakmayı bırakıp bakışlarımı kendime çevirdim. Son bir umutla kendimi kucakladım. Ama ne kanodan ne de kendimden bir hayır gelmeyeceği ayan beyandı. Gözlerimi yumdum. Çünkü gördüklerim beni umutsuzluğa sürüklüyordu.

Ellerim dizlerimde bir müddet bekledim. -Çare, umut tabi ki her şeyin üstünde olandaydı.- Sonra avuçlarımı göğeye doğru kaldırıp her şeyin üstünde her şeye rağmen bir ümitle birleştirip ötelere seslenmeye başladım.

Duaya henüz başlamıştım ki derinden derine pat pat sesleri gelmeye başladı. Çocukluğumdan beri aşına olduğum bu ses, motor sesiydi. Gözlerimi açıp başımı sesin geldiği yana çevirdim. Uzakta çok uzaklarda siyah bir bot bata çıka bana doğru geliyordu. Gülmekle ağlamak arası acayip sesler çıkarmaya başlamıştım; gülmemle ağlamam birbirine karışmıştı.

Yarım kalan duamı -artık boşalan- sevinç gözyaşlarım, seslerinden barış ilan ettiklerini hissettiğim dalgalar ve çılgınlıkları iyice munisleşen martılardan oluşan çok renkli bir koroyla bitirdik.

Üç kafadar

E pey güngörmüş bir çınarın göğe bakan dallarında, birbirini hiç görmemiş birer palamuttular. Buldukları ağacı sallayan rüzgârın onları silkelemesi tanışmalarına sebep oldu. Daldan kopuşları da nemli toprakla kucaklaşmaları da aynı vakte rastladı.

Boşlukta gelişi güzel düşerken ilk defa birbirlerini gördüler. Ne kadar da benziyorlardı birbirlerine. Bir ara o kadar yakınlaştılar ki az kalsın çarpışacaklardı. Sonra ne oldu ise uzaklaştı, ayrı düştüler ama öyle ihtimamla düşürüldüler ki parçalanmadılar, kırılmadılar.

Henüz toprakla kucaklaşmadan üç palamuttan her biri diğer ikisini merak etti.

Ekimde yağmurlar başladığında ormanda mantarlar çıkmaya başlar. Hele Karaağaç varsa mantarın bol yerine düştünüz demektir. Çünkü onların en sevdiği mekânlar Karaağaç kökleridir.

Mantar toplamak için ormana çıkan üç arkadaşın ayak darbeleri ile üçü bir araya geldiğinde gariplikleri sevince dönüşüvermişti.

Nasıl olmuştu, koskoca ormanda -hem onlar böylesine küçücükken, sıradanken-kim onları hesaba katmış da bir araya getirmişti.

Aşkla, şevkle, onları toprağa atana minnetle, birleşmele-

rinin coşkusuyla her an ayrı düşme korkusuyla, kalıcı olmak arzusuyla, muhabbetle toprakla hem hal oldular.

Doğan bebeğin, annesini hemen emmeye başlaması gibi hasretle, tereddütsüz sanki yıllardır orada yaşıyormuşçasına alışkın; saldılar kendilerini toprağın koynuna.

Dallarından düşürülme vakti öylesine mükemmeldi ki bir hafta önce düşseler henüz olgunlaşmamış; geç düşseler çürüyüp gidecek, böceklere yem olacaktı.

Kara topraktaydılar. Her yanları lebalep topraktı. Ama üçü bir aradaydı, tabi ki gelecek güzel olacaktı. Gül yüzlü günlere açılacaktı bütün sabahları. Sanki kara toprağa değil de dar-ı saadete düşmüşlerdi.

Toprağın yüzeyinde olduğundan birkaç kez kargaların gagasından son anda kurtulmuşlardı.

Mantarları bulmakta zorlanan yaşlı karı kocanın defalarca onların üzerlerinden geçmesi; yağmurla iyice yumuşamış toprakta en az beş altı santim ilerlemelerini sağlamıştı.

Artık keyifleri iyice yerine gelmişti. Güvende ve bir aradaydılar. Dal ucundayken ürktükleri kara toprak burada onlara inkişaf sebebi olmuştu. Olan bitenler, onları şaşkınlık dalgaları arasında keyifli dalışlara sürüklüyordu.

Toprağın karanlığında birbirlerini göremeden ama varlıklarını hep hissederek beş altı ay kaldılar.

Karanlıkta bir şeyler oluyordu. Kıpır kıpırdılar. Değişiyorlardı. Gelişiyorlardı. Hiçbiri toprağa düştüğü gibi değildi. Bir şeye dönüşüyorlardı. Bir sabah baktıklarında içinde buldukları kabuğu terk etmiş olduklarını hayretle gördüler.

Çınarın dallarındayken defalarca seyretmişlerdi; yılanın kabuğunu terk edişini. Ölümün; dirilişe, yokluğun; var olma-ya dönüşmesini. Başlarına geleni buna benzettiler. Bunu yapana hayran kaldılar.

Birkaç gün sonra yine bir sabah topraktan dışarı başlarını uzattıklarında güneşin mütevazı tebessümüyle karşı-

laştılar. Mukabele niyetiyle mahcupça boyun kırdılar güneşe; selam babında.

Kendilerini ancak birbirlerine bakarak görebiliyorlardı. Birbirlerini seyrettikçe seviyor; sevdikçe seyrediyorlardı. Bir palamut hem kendini hem diğerlerini bu kadar sevebilir miydi?

Doyasıya seyrettiler birbirlerini ya da kendilerini. Üçü de ötekinde kendini bulmuştu. -Yoksa öteki dedikleri kendileri miydi?-

Toprağa düşmüşler, toprakta dağılırken dünyaya doğmuşlardı.

Toprağın üzerinde görünen kısımları henüz çok küçük olmasına rağmen yeşilliklerinin göz alıcılığı yakındaki ağaçları kıskandıracak tazelikteydi. Kıvrılarak çıkmışlardı topraktan.

Dertop olmuş Mevlevi şeyhinin neyin sesiyle ağır ağır açılarak; sırtından cübbesini bırakması gibi kabuklarından soyunmuşlardı. İçlerindeki can ortaya çıkmış, göğe yolculukları başlamıştı. Artık fidan olma yolundaydılar.

Önceleri buldukları yerden sadece ağaçların köklerini, ağaçların müsaade ettiği ölçüde de güneşi görebiliyorlardı.

Toprakla kavuşmalarının üzerinden tam bir yıl geçmişti. Artık bayağı toparlanmışlardı. Üstlerine basanlardan, keçilerin tırtıklarından eskisi kadar etkilenmiyorlardı. Yarınlardaki diğer fidanlarla kucaklaşmasalar da her sabah selamlaşıyorlardı hal diliyle.

Bir zamanlar serçe parmak kalınlığındaki gövdelerine seviniyordu çınarlar. Şimdi ise köklerinin uzantıları bile bilek kalınlığındaydı. Kökleri kalınlaştıkça uzadı. İçinde ilerlemeye ürtükleri toprak şimdi onların kucağında himayesindeydi. Sayısız taraftan sıkıca sarmışlardı toprağı. Onun bağrında çimlenmiş, fidana dönmüş, kök salmış ağaç olmuşlardı. Hiç bırakırlar mıydı onu, heyelana sele; canı pahasına ve vefayla sahip çıkacaklardı topraklarına.

Fidanken büyüme, gelişme hevesleriyle yıllar çok yavaş geçiyordu. Sonraki yıllar onar onar geçmeye başladı. Birlikte toprağa düştükleri palamutların çoğu ya çürümüş ya da ağaç olduktan sonra baltalara hedef olmuştu. Ömürleri insan ömrünü çoktan aşmıştı ama insanlardan bir türlü rahat yoktu.

Bir sabah ta ilerlerden daha önce hiç görmedikleri makinelerin ormanın içinden yol açtığını gördüler. Tam yanlarına gelen makineler, üçünü sınırda bırakıp yolu ustaca uzattılar. Yıkılan onca ağacın feryadından ormanda göz gözü görmüyordu. Üçü birbirine sıkı sıkıya sarıldı. Dallar dallara; kökler köklere biraz daha yakınlaştı. Daha dün sadece dalgalarını dinledikleri deniz masmavi bakıyordu onların bu acınası haline.

İşçilerin ortalığı perişan ettikleri yetmezmiş gibi sonraki sonraki günlerde fiçılar dolusu zift yollara döküldü. Ağaçlar günlerce zift sıçrayan yapraklarını, dallarını, köklerini temizlemeye çalıştı. Olan bitene tek şahit denizdi. Deniz günlerce olanları seyretti, seyretti. Nihayetinde denizin de sabrı taşı. Yardım etmek; onlarla kucaklaşmak için dalgalarını kabartıp sahili dövmeye başladı. Deniz sahili dövdükçe yolun altındaki toprak denize karıştı. Kökler toprağı vermemek için son güçleriyle kıvrım kıvrım sarıldılar. Ama her şey beyhudeydi. Toprak denize, kökler toprağa daha fazla direnemediler...

Aslında bulunmaları gereken yer toprağın bağıriken -ters yüz edilmiş bir mezar gibi- iskelete dönmüş kökler dışarıydı. Deniz suyunun içinde tuzdan büzülmüş, kavrulmuşlardı. Gıdım gıdım aldıkları tuz; toprakta şifa iken; burada onlara zehir olmuştu.

Sahile boyu boyunca çoktan serilmiş olması gereken iki çınar sanki görenlere ibret olsun diye cevvalce dikeliyordu semaya.

Toprakta arınan kökleri denizin tuzlu suyuna çok fazla dayanamadı. Tuzlu su önce köklerin rengini bozlaştırdı. Son-

ra içlerindeki canı yavaş yavaş emdi, bitirdi. Hâlbuki deniz onlara yardım niyetindeydi.

Toprağa düştükleri ilk günü hatırladılar. Ne çok üzül-müşlerdi öleceklerine. Üzüldüklerine hayıflandılar.

En gerideki çınarın kökleri biraz olsun tutunabilmekteydi toprağa. Diğer ikisinin kökleri kurukafadaki dişler kadar açıkta ve o kadar da ürkütücüydü. Bir şeyleri yakalamak istercesine boşluğa uzanmış; yere yığılmamak için son güçlerini sarf ediyorlardı. Kökü toprakta olan üçüncü çınar açtı bağırını; dallarıyla dallarını, kökleriyle köklerini sardı sarmaladı diğer ikisinin. Sadece bu ikisini değil -bıraksalar- ormanı, dünyadaki bütün ormanları sarabilecek kadar kudret duydu gövdesinde.

Diğeri için yaşamaktı yaşamak. Yaşatmak için yaşamaktı. O da bundan sonra kendisi için değil iki arkadaşı için yaşayacaktı.

Yolunuz düşer ya da uğrarsanız görürsünüz. Yalova'da şehrin en işlek plajlarından birinin dibinde; görenlerin mık-natıslandığı bir manzara gelip geçene halini arz eder canlı canlı.

Yaşlı mı yaşlı, güngörmüş mü güngörmüş yorgun mu yorgun üç çınar. Kökleri, gövdeleri, dalları öylesine sarmaş dolaş ki birbirine. Hangi kök, hangi gövdeye ait ayırmak mümkün değil. Başınızı iyice yukarılara kaldırdığınızda dalları birer iskelete dönüşmüş iki çınarın; yemyeşil dallarla nasıl çepeçevre sarıldığını görürsünüz.

Bakarsanız.